

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ
Кафедра управління державними і корпоративними фінансами

О.В. Покологна

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Конспект лекцій

Харків – 2016

Покоłodна О.В. Податкова система: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2016. – 102 с.

Висвітлено теоретичні основи оподаткування, види і функції податків, роль і значення податкової політики в процесі економічного розвитку, основи організації фіскальної служби України.

Розглянуто механізм оподаткування основними бюджетоутворюючими податками.

Призначено для студентів всіх форм навчання та слухачів ІППК зі спеціальності «Фінанси і кредит».

Табл. 1, бібліогр.: 9 назв.

Конспект лекцій розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри управління державними і корпоративними фінансами 17 лютого 2015 р., протокол № 9.

Рецензент

проф. І.Ю. Зайцева

О.В. Покоłodна

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Конспект лекцій

Відповідальний за випуск Покоłodна О.В.

Редактор Ібрагімова Н.В.

Підписано до друку 27.04.15 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 4,75. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

Таблиця 1

Група	Кількість найманих працівників	Дохід за календарний рік, що передував переходу на ЄП	Вид діяльності	Ставка ЄП: фіксована (відсоток мінімальної зарплати (МЗП) станом на 1 січня) або відсоток доходу)
Фізособи-підприємці	без найманих працівників	не перевищує 300 000 грн	роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках, надання побутових послуг населенню	до 10 % мінімальної зарплати
Фізособи-підприємці	одночасно не перевищує 10 осіб	не перевищує 1 500 000 грн	надання послуг, у т.ч. побутових, платникам єдиного податку та/або населенню; виробництво та/або продаж товарів; ресторанне господарство	до 20 % мінімальної зарплати
Фізособи-підприємці та юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми	не обмежена	не перевищує 20 000 000 грн	всі види діяльності з урахуванням обмежень (п. 291.5 ПКУ)	а) 2 % доходу в разі сплати ПДВ; б) 4 % доходу в разі включення ПДВ до складу єдиного податку
Сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %	не обмежена	обмеження не встановлено	з урахуванням обмежень (п. 291.5-1 ПКУ)	Встановлено залежно від категорії (типу) земель, їх розташування (п. 293.9 ПКУ)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
....	
Тема 1. Сутність, види та функції податків.....	5
Тема 2. Податкова система і податкова політика держави...	16
Тема 3. Організація податкової служби і податкової роботи.....	24
..	
Тема 4. Податок на додану вартість.....	34
Тема 5. Акцизний податок. Мито.....	53
Тема 6. Податок на прибуток підприємств.....	69
Тема 7. Податок на доходи фізичних осіб.....	78
Тема 8. Спрощена система оподаткування.....	97
Список літератури.....	102

ВСТУП

Ефективність податкової системи є передумовою вирішення соціальних і економічних завдань, а також інших функцій, які виконує держава на даному етапі історичного розвитку. З фіскальної точки зору важливим є достатність доходів, які отримує держава, з економічної – який вплив через податкову політику вона має на економічний розвиток.

Дисципліна «Податкова система» належить до нормативних дисциплін циклу професійної підготовки.

До ключових питань курсу «Податкова система» належать теоретичні засади оподаткування, побудова податкової системи та роль податкової політики в системі державного регулювання економіки, правові та організаційні основи роботи фіскальної служби, механізм стягнення податків і зборів, які справляються в Україні.

В освоєнні вузівських навчально-програмних матеріалів циклу фінансових дисциплін, у тому числі курсу «Податкова система», надзвичайно важливу роль відіграє активна участь студентів на лекційних і практичних заняттях. Для засвоєння теоретичних засад податкових відносин і практичних навичок у цій сфері важливе значення мають ґрунтовні знання теорії оподаткування та механізму справляння податків відповідно до Податкового кодексу України.

Метою навчального процесу є підготовка фахівців, які мають фахові навички в податковій сфері, щодо теоретичних основ оподаткування, а також практичних знань і навичок у цій галузі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність фінансових відносин, які виникають у процесі розподілу та перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту від юридичних і фізичних осіб до загальнодержавних централізованих фондів.

Завдання дисципліни – дати правильне розуміння закономірностей у сфері податкових відносин держави і розкрити шляхи використання цих закономірностей у податковій роботі, показати роль і значення податкової політики в процесі економічного розвитку, навчити вільно орієнтуватися в податковому законодавстві і застосовувати отримані знання в податковій роботі.

Конспект лекцій складено за основними темами курсу «Податкова система» відповідно до Податкового кодексу України, чинного станом на 01 січня 2015 р.

Тема 1. Сутність, види та функції податків

Ключові слова: податок, збір (плата, внесок), функції податків, елементи оподаткування.

Глосарій

Податок - обов'язковий, безумовний, нецільовий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Податкового Кодексу.

Збір (плата, внесок) - обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, за умови отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значущих дій.

Податкова система України – це сукупність загальнодержавних і місцевих податків і зборів, що справляються в установленому Податковим Кодексом порядку.

Платники податку – фізичні особи та юридичні особи

(резиденти й нерезиденти України) і їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування.

Об'єктом оподаткування можуть бути майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

База оподаткування – це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

Сутність податків та зборів, їх функції

В умовах ринкової економіки фінансова політика держави базується на системі фінансових регуляторів. Такими фінансовими регуляторами є насамперед податки, які забезпечують вилучення і перерозподіл створеного валового внутрішнього продукту і формування централізованих фондів грошових ресурсів держави.

Податком є обов'язковий, безумовний, нецільовий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Податкового Кодексу.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, за умови отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значущих дій.

Податкова система України – це сукупність загальнодержавних і місцевих податків і зборів, що справляються в установленому Податковим Кодексом порядку.

Сутність будь-якої економічної категорії проявляється у функціях, які вони виконують. *Функції податків* є похідними від функцій фінансів і виконують такі самі завдання, але у вузьких

межах. Виходячи з цього функції податків можна згрупувати у два блоки: основні та додаткові. Група основних функцій включає сутнісну функцію податку (фіскальну) і дві загальнофінансові (регулюючу та контрольну). Саме на базі цих функцій будується податковий механізм, і, діючи спільно, вони утворюють цілісний комплекс. Додаткові функції деталізують головні цілі, реалізовані через підсистему основних функцій. Крім того, якщо основні функції обов'язкові для всіх видів податків, то додаткові мають відтінок факультативності й не обов'язково представлені у всіх податках.

Найважливішою функцією податків є *фіскальна* (лат. *fiscus* — державна скарбниця). Відповідно до цієї функції податки виконують своє основне призначення — насичення дохідної частини бюджету, доходів держави для задоволення потреб суспільства. Основна ознака цієї функції - її стабільність, що дозволяє формувати надходження податків до бюджету на постійній, стабільній засаді.

Регулююча функція слугує своєрідним доповненням попередньої і стосується як регулювання виробництва, так і регулювання споживання (наприклад непрямі податки). При цьому регулюючий механізм існує об'єктивно, і вплив на платників здійснюється незалежно від волі держави. Дуже часто під регулюючою функцією розуміють лише надання пільг окремим виробникам чи галузям. Однак податкове регулювання — складніший механізм, що враховує не тільки податковий тиск, а й перспективи того чи іншого виду діяльності, рівні прибутковості і т. ін.

Контрольна функція реалізується у ході оподаткування при регламентації державою фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій, одержанні доходів громадянами, використанні ними майна. За допомогою цієї функції оцінюють раціональність, збалансованість податкової системи, кожного важеля окремо, перевіряють, наскільки податки відповідають реалізації мети у сформованих умовах. Через податки держава здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю організацій і громадян, а також за джерелами прибутків і витратами. Завдяки грошовій оцінці сум податків можливо кількісне зіставлення показників прибутків із потребами держави

у фінансових ресурсах. Завдяки контрольній функції оцінюється ефективність податкової системи, забезпечується контроль за видами діяльності і фінансових потоків. Через контрольну функцію оподаткування виявляється необхідність внесення змін у податкову систему і бюджетну політику.

Елементи оподаткування

Під час встановлення податку обов'язково визначаються такі елементи:

- 1) платники податку;
- 2) об'єкт оподаткування;
- 3) база оподаткування;
- 4) одиниця виміру бази оподаткування;
- 5) ставка податку;
- 6) порядок обчислення податку;
- 7) податковий період;
- 8) строк і порядок сплати податку;
- 9) строк і порядок подання звітності про обчислення і сплату податку;
- 10) податкові пільги та порядок їх застосування.

Платники податку – фізичні особи та юридичні особи (резиденти й нерезиденти України) і їхні відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування. Кожний з платників податків може бути платником податку за одним або кількома податками та зборами.

Об'єктом оподаткування можуть бути майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку. Необхідно враховувати, що законодавець не дає вичерпного переліку видів об'єктів оподаткування, а

виділяє найпоширеніші з них, залишаючи перелік відкритим. Так, наприклад, об'єктом оподаткування може виступати фонд оплати праці та ін.

База оподаткування – це фізичне, вартісне чи інше характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання. Базою оподаткування операцій з постачання товарів (послуг) податком на додану вартість є договірна або контрактна вартість, яка має грошовий вираз. Якщо об'єкт оподаткування має фізичний вимір, то базою оподаткування виступатиме добуток одиниці оподаткування і кількості даних одиниць. Наприклад, одиницею оподаткування акцизним податком алкогольних напоїв є 1 л 100 % спирту, а отже, базою оподаткування буде кількість літрів 100 % спирту в партії поставки. База оподаткування і порядок її визначення встановлюються Податковим Кодексом для кожного податку окремо.

Одиницею виміру бази оподаткування визнається конкретна вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування або її частини, щодо якої застосовується ставка податку.

Ставка податку – розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування.

У Податковому кодексі (ПК) України виділяються чотири види ставок:

1 *Базова (основна)* ставка податку - ставка, що визначена такою для окремого податку відповідним розділом ПК. В окремих випадках під час обчислення одного і того самого податку можуть використовуватися декілька базових (основних) ставок.

2 *Гранична ставка податку* - максимальний або мінімальний розмір ставки за певним податком, встановлений ПК.

3 *Абсолютна (специфічна)* - ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.

4 *Відносна (адвалорна)* - ставка податку, за якою розмір податкових нарахувань встановлюється у відсотковому або

кратному відношенні до одиниці вартісного виміру бази оподаткування.

Обчислення суми податку здійснюється шляхом множення бази оподаткування на ставку податку із/без застосування відповідних коефіцієнтів. Специфічні, фіксовані ставки та показники, встановлені у вартісному вимірі, підлягають індексації в порядку, визначеному законодавством.

Податковий період – період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків і зборів. Податковий період може складатись з кількох звітних періодів.

Базовий податковий (звітний) період – період, за який платник податків зобов'язаний здійснювати розрахунки податків, подавати податкові декларації (звіти, розрахунки) і сплачувати до бюджету суми податків і зборів, крім випадків, коли контролюючий орган зобов'язаний самостійно визначити суму податкового зобов'язання платника податку (плата за землю фізичних осіб).

Податковим періодом може бути календарний рік, календарний квартал, календарний місяць, календарний день.

Строк і порядок сплати податку

Сплата податків та зборів здійснюється в грошовій формі в національній валюті України в готівковій або безготівковій формі.

Строком сплати податку та збору визнається період, що розпочинається з моменту виникнення податкового зобов'язання платника податку зі сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством. Строк сплати податку та збору встановлюється для кожного податку окремо. Зміна строку сплати податку та збору здійснюється шляхом перенесення встановленого податковим законодавством строку сплати податку та збору або його частини на більш пізній строк у формі відстрочки, розстрочки, податкового кредиту. Зміна строку сплати податку не скасовує діючого і не створює нового

податкового зобов'язання.

Строк і порядок подання звітності про обчислення і сплату податку

До звітності про обчислення і сплату податку належать податкові декларації та розрахунки.

Податкова декларація, розрахунок - документ, що подається платником податків контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку.

Податкові декларації подаються за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює:

- календарному місяцю (у тому числі в разі сплати місячних авансових внесків) - протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця;

- календарному кварталу або календарному півріччю - протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (півріччя);

- календарному року (крім декларацій платників податку на доходи фізичних осіб) - протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року;

- календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб - до 1 травня року, що настає за звітним;

- календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб-підприємців - протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

Податкова декларація подається за звітний період за формою, встановленою для окремого податку, у встановлені строки органу державної податкової служби, у якому перебуває на обліку платник податків, незалежно від того, чи провадив такий платник податку господарську діяльність у звітному періоді.

Податкова декларація подається за вибором платника податків, в один із таких способів:

а) особисто платником податків або уповноваженою на це особою;

б) надсилається поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;

в) засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством.

Податкова пільга – передбачене податковим і митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору або сплата ним податку та збору в меншому розмірі.

Підставами для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їхньої діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат.

Податкова пільга надається шляхом:

- податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору;

- зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору;

- встановлення зниженої ставки податку та збору;

- звільнення від сплати податку та збору.

Класифікація податків

Еволюція податкових відносин знайшла своє відображення в існуванні різноманітних форм податків. Для з'ясування місця та ролі кожного з них у податковій системі важливою є класифікація, здатна сприяти досконалому відображенню специфічних особливостей їх окремих груп. Існує декілька підходів до класифікації податків.

Класифікація видів усіх податків і зборів може здійснюватись за рядом ознак:

1) залежно від каналу надходження:

- однорівневі - податки та збори надходять або до державного, або до місцевого бюджету (наприклад, ПДВ

повністю надходить до державного бюджету, податок на доходи фізичних осіб – до місцевого);

- різнорівневі - податки та збори надходять у бюджети різних рівнів у пропорціях відповідно до бюджетного законодавства. Суми відрахувань по таких податках, що підлягають зарахуванню безпосередньо до Державного бюджету і бюджетів інших рівнів, визначаються при затвердженні кожного бюджету (наприклад, податок на доходи фізичних осіб у м. Києві 50 % - до державного бюджету, 50 % - до місцевого бюджету);

2) залежно від платника:

а) податки з юридичних осіб (податок на прибуток підприємств);

б) податки з фізичних осіб (податок на доходи фізичних осіб);

в) змішані – податки, що передбачають у якості платника і юридичних, і фізичних осіб (ПДВ, плата за землю та ін.);

3) залежно від форми оподаткування:

а) *прямі податки* встановлюються безпосередньо щодо платників і сплачуються за рахунок їхніх доходів, а сума податку безпосередньо залежить від розмірів об'єкта оподаткування (податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податок на нерухоме майно).

Прямі податки можна розділити на особисті та реальні:

- особисті – податки, що сплачуються платником податків за рахунок і залежно від отриманого ним доходу (прибутку) і враховують платоспроможність платника (податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб);

- реальні (англ. real – майно) – податки, що сплачують з майна, в основі яких лежить не реальний, а передбачуваний середній дохід (податок на нерухоме майно, плата за землю);

б) *непрямі (на споживання)* – податки, які справляються в процесі використання матеріальних благ, визначаються розміром споживання, включаються у вигляді надлишка до ціни виробництва товару й сплачуються споживачем (податок на додану вартість, акцизний податок, мито);

4) залежно від компетенції органу, що вводить дію податкового платежу на відповідній території:

а) *загальнодержавні* – податки та збори встановлюються Верховною Радою України, їх сплата є обов'язковою на всій

території України незалежно від того, до якого бюджету (державного чи місцевого) вони зараховуються;

б) *місцеві* – податки й збори, які встановлюються відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

Законодавцем у Податковому кодексі використовується практично єдина ознака класифікації податків і зборів – залежно від компетенції органу, що вводить дію податкового платежу на відповідній території.

Податки можуть стягуватися такими способами:

1 **Кадастровий** – (від слова кадастр – таблиця, довідник), при якому об'єкт податку поділений на групи за певними ознаками. Перелік цих груп і їхні ознаки заносяться у спеціальні довідники. Для кожної групи встановлено індивідуальну ставку податку. Такий метод характерний тим, що величина податку не залежить від прибутковості об'єкта. Прикладом такого податку може слугувати плата за землю.

2 **На основі декларації**. Декларація – документ, у якому платник податку приводить розрахунок доходу і податку з нього. Характерною межею такого методу є те, що виплата податку здійснюється після отримання доходу і особою, яка отримує дохід. Прикладом може слугувати податок на прибуток.

3 **У джерела**. Цей податок вноситься особою, що виплачує дохід. Тому оплата податку проводиться до отримання доходу, причому одержувач доходу одержує його зменшеним на суму податку. Наприклад, податок на доходи фізичних осіб. Цей податок виплачується підприємством або організацією, де працює фізична особа. Тобто до виплати, наприклад, заробітної плати з неї віднімається сума податку і перераховується до бюджету. Решта суми виплачується працівнику.

Недоліки та переваги прямих і непрямих податків

На сьогодні прямі податки складають основу податкових систем держав з розвинутою ринковою економікою, тому що вони мають ряд переваг порівняно з іншими видами податків:

- прямі податки дають можливість встановити пряму залежність між доходами платника та його платежами до бюджету;

- пряме оподаткування є важливим фінансовим важелем регулювання економічних процесів (інвестицій, нагромадження капіталу, сукупного споживання, ділової активності та ін.);

- прямі податки сприяють розподілу податкового тягара таким чином, що більші податкові витрати мають ті члени суспільства, у яких більші доходи.

Однак прямі податки мають і певні недоліки:

- досить складний механізм стягнення податків (методики ведення бухгалтерського обліку та звітності);

- контроль за надходженням прямих податків потребує кваліфікованого податкового апарату і сучасних методів обліку та контролю платників;

- можливість ухилення від сплати податків через недосконалість контролю;

- пряме оподаткування потребує певного розвитку ринкових відносин, тому що тільки в умовах реального ринку може формуватись реальна ринкова ціна, а отже і реальні доходи (прибуток, збиток).

До переваг непрямих податків можна віднести:

- регулярність і великі суми надходжень до бюджету (в Україні 60-75 % податкових надходжень);

- стимулювання (стримування) деяких виробництв, регулювання процесу споживання;

- споживання більш-менш рівномірне в територіальному розрізі, а тому непрямі податки знімають напруження в міжрегіональному розподілі доходів.

Водночас непряме оподаткування має ряд суттєвих недоліків. Головним із них є те, що сплата не залежить від розміру доходів платників. Фактично матеріальні витрати зі сплати податку несе споживач у складі ціни на продукцію, що він придбав, тобто від рівня непрямого оподаткування залежать ціни на товари. Зважаючи на те, що рівень споживання має певний мінімум, питома вага цих податків у доходах громадян тим вища,

чим нижчий рівень доходів.

Контрольні питання

- 1 Дайте визначення поняттю «податок».
- 2 У чому полягає різниця між податком і збором?
- 3 Які функції виконують податки?
- 4 Дайте характеристику основних елементів оподаткування.
- 5 Які види податкових ставок ви знаєте?
- 6 Наведіть ознаки, за якими класифікуються податки, і види податків.
- 7 Які ви знаєте види прямих податків?
- 8 Які ви знаєте види непрямих податків?
- 9 Охарактеризуйте недоліки та переваги прямих податків.
- 10 Охарактеризуйте недоліки та переваги непрямих податків.

Тема 2. Податкова система і податкова політика держави

Ключові слова: податкова система, податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти, податкова політика, загальнодержавні та місцеві податки і збори.

Глосарій

Податкові надходження - встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні та місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі.

Неподатковими надходженнями визнаються доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; інші неподаткові надходження.

Доходи від операцій з капіталом - кошти, які отримує держава від продажу землі, майна, нематеріальних активів, що належать державі.

Трансферти – це кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади АР Крим, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній і безповоротній основі.

Податкова система — це сукупність загальнодержавних і місцевих податків і зборів, що справляються в установленому ПК порядку.

Принципи оподаткування – вироблені фінансовою наукою найбільш загальні правила, стандарти оподаткування.

Методи формування доходів держави

Перш ніж дати визначення поняттю «**податкова система**» і розглянути основи її побудови, слід звернути увагу на те, що державні доходи можуть формуватись різними методами, серед яких саме податковий має найбільше бюджетне значення. Відповідно до статті 9 Бюджетного кодексу України доходи бюджету поділяють на податкові, неподаткові, доходи від операцій з капіталом, трансферти. В окрему групу були виділені надходження до державних цільових фондів, оскільки лише деякі з них обліковуються на рахунках бюджету.

Податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні та місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі. Таким чином, до цієї групи потрапили як власне податки, так і обов'язкові платежі, що мають еквівалентний характер (платежі за ресурси), а також збори, які мають цільове призначення (наприклад збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства).

Неподатковими надходженнями визнаються:

- 1) доходи від власності та підприємницької діяльності;
- 2) адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності;
- 3) інші неподаткові надходження.

До доходів від операцій з капіталом віднесено кошти, які отримує держава від продажу землі, майна, нематеріальних активів, що належать державі.

Трансферти – це кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади АР Крим, органів місцевого

самоврядування (тобто перерозподіл бюджетних коштів між різними суб'єктами бюджетної системи в межах України), інших держав або міжнародних організацій на безоплатній і безповоротній основі.

За недостатністю коштів, які отримує держава за рахунок вищеназваних доходів, для фінансування видатків може використовуватися грошова емісія або залучатись запозичені кошти.

Грошова емісія як метод фінансування бюджетного дефіциту застосовується лише в країнах з нерозвинутим ринком цінних паперів або в умовах недовіри населення до діючого уряду, який не несе відповідальності за запозичені кошти. Наслідком емісії є інфляція, яка негативно впливає на процеси відтворення основного капіталу та життєвий рівень населення, оскільки знецінює обігові кошти, накопичення для реконструкції та модернізації підприємств, грошові заощадження населення.

Запозичення коштів у фізичних і юридичних осіб державою відбувається у формі випуску державних позик, розміщення державних цінних паперів. Фінансування бюджетного дефіциту за рахунок державних позик не має таких інфляційних наслідків, як грошова емісія, оскільки не відбувається зростання грошової маси: на державні потреби витрачаються запозичені тимчасово вільні кошти юридичних і фізичних осіб. Але при досягненні державними позиками значного розміру вони можуть негативно впливати на обсяги інвестицій, а також сприяти збільшенню податкового навантаження в майбутньому для їх погашення.

Поняття податкової системи, принципи побудови податкової системи

В умовах існування ринкових відносин і різних форм власності, коли державна власність не має домінуючого значення, основним методом формування доходів держави є податки, які в тій чи іншій країні складають податкову систему.

Податкова система — це сукупність загальнодержавних і місцевих податків і зборів, що справляються в установленому ПК порядку. Побудова податкової системи повинна спиратись на

наукові основи, які передбачають застосування таких вимог, як *системність, встановлення визначальної бази цієї системи та формування вихідних принципів*. Вимога **системності** полягає в тому, що податки повинні бути взаємопов'язаними між собою, органічно доповнювати один одного, не заходити в суперечність із системою в цілому та іншими її елементами. **Визначальною базою** побудови податкової системи є обсяг коштів, якого потребує держава для виконання покладених на неї функцій.

Принципи оподаткування – вироблені фінансовою наукою найбільш загальні правила, стандарти оподаткування. У класичному вигляді вони були сформовані ще Адамом Смітом (1723-1790) у творі "Дослідження про природу і причини багатства народів" (1776 р.) і залишаються актуальними до цього часу:

- усі громадяни мають сплачувати податки відповідно до своїх можливостей і доходів (*обов'язковість, всеохоплюваність і платоспроможність*);

- податок має бути чітко визначений і відомий усім (*чіткість і прозорість*);

- податок має сплачуватись у зручний час і спосіб (*зручність для платника*);

- система мобілізації податку має будуватись так, щоб мінімізувати витрати держави (*фіскальна ефективність для держави*).

Сучасне податкове законодавство України ґрунтується на таких *принципах*:

- 1) загальність оподаткування – кожна особа зобов'язана сплачувати податки та збори, встановлені Податковим Кодексом, законами з питань митної справи, платником яких вона є;

- 2) рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації – забезпечення однакового підходу до всіх платників податків, незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;

- 3) невідворотність настання визначеної законом відповідальності в разі порушення податкового законодавства;

- 4) презумпції правомірності рішень платника податку в разі,

якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, унаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;

5) фіскальна достатність – встановлення податків і зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

6) соціальна справедливість - встановлення податків і зборів відповідно до платоспроможності платників податків;

7) економічність оподаткування - встановлення податків і зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

8) нейтральність оподаткування – установа податків і зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоспроможності платника податків;

9) стабільність - зміни до будь-яких елементів податків і зборів не можуть вноситися пізніше, ніж за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, у якому будуть діяти нові правила і ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;

10) рівномірність і зручність сплати - установа строків сплати податків і зборів виходячи з необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету і зручності їх сплати платниками;

11) єдиний підхід до встановлення податків і зборів - визначення на законодавчому рівні всіх обов'язкових елементів податку.

В оподаткуванні відбувається зіткнення інтересів держави і платника. Вони по-різному оцінюють роль податків. Тому рівною мірою позитивною для держави і платника роль системи оподаткування бути не може. Особливо полярними інтереси держави і платників є в умовах кризи економіки і політики. У періоди кризи представники виконавчої і законодавчої влади повинні особливо слідкувати за станом податкового регулювання і своєчасно проводити коригування як системи оподаткування,

так і всіх сфер виробничих відносин.

Роль податків залежить від податкової політики, яку проводить держава.

Податкова політика держави

Податкова політика — це діяльність держави у сфері встановлення і стягнення податків. Саме через податкову політику держави відбувається становлення і розвиток податкової системи держави. *Основними принципами податкової політики є фінансова і економічна ефективність, соціальна справедливість.*

Принцип фінансової ефективності передбачає такі елементи: достатність доходів, мінімізація видатків на збирання доходів і запобігання ухиленню від сплати платежів до бюджету, еластичність (або гнучкість) податкової системи, рівномірне розподілення податків між адміністративно-територіальними одиницями.

Запобігання ухиленню від сплати податків може бути досягнуто, **по-перше**, за рахунок створення такої системи платежів до бюджету, яка б надто високим рівнем оподаткування не створювала зацікавленості в несплаті податків; **по-друге**, за рахунок створення ефективною системи контролю за правильністю та своєчасністю сплати податків платниками. Слід зазначити, що для мінімізації ухилень від сплати податків необхідно поєднувати обидва з названих методів, оскільки при високому рівні оподаткування навіть дуже значне збільшення адміністративної системи контролю за сплатою податків не забезпечує їх задовільного стягнення, у той час як видатки на утримання цієї системи сильно зростають.

Показник еластичності системи доходів бюджету показує, як змінюється обсяг надходжень до бюджету залежно від зміни обсягу валового внутрішнього продукту (або якогось іншого макроекономічного показника). Податкова система з показником еластичності, близьким до одиниці, відповідає як інтересам бюджету, оскільки забезпечує автоматичне збільшення доходів в умовах економічного піднесення, так і інтересам платників,

оскільки в період кризи з падінням промислового виробництва автоматично зменшуються і вимоги на сплату податків, що не веде до збільшення податкового тягара в ненайкращий для виробників період.

Принцип економічної ефективності в процесі формування податкової системи має неоднозначне трактування. Податкові відносини виникають на стадії перерозподілу національного доходу і через податкову політику держава втручається у відносини перерозподілу. Отже, податкова політика впливає так чи інакше на економічні процеси, незалежно від волі держави. Цей вплив можна назвати пасивним. Оскільки головним завданням політики державних доходів є забезпечення достатнього обсягу надходжень до бюджету, остільки вплив насамперед податкової політики на процеси відтворення має другорядне значення. До тих пір, поки доходи, які збирала держава, не мали значної питомої ваги в обсязі валового внутрішнього продукту, вплив податкової політики на відтворювальний процес був незначним і не привертав уваги політиків і економістів. Але при подальшому зростанні питомої ваги податків в обсязі ВВП виникає необхідність стягувати необхідні кошти найбільш раціональним шляхом, тобто приводячи до мінімуму негативні наслідки для розвитку економіки. У подальшому дискусії про те, як мінімізувати негативні наслідки оподаткування, переросли в дискусії про те, чи повинна держава використовувати податкову політику як активний регулятор відтворювальних процесів (тобто для досягнення інших цілей крім фіскальних). Обговорення цієї проблеми продовжується і дотепер.

З точки зору проблем **соціальної справедливості** платниками податків мають виступати всі члени суспільства, які отримують доходи. Прямі і непрямі податки у вирішенні цієї проблеми мають різне значення. Традиційним є ставлення до непрямих податків як до регресивних у соціальному плані. Стягнення непрямих податків на предмети першої необхідності за високими ставками, споживачами яких є сім'ї з досить високим рівнем доходів, дещо пом'якшує проблему соціальної справедливості, але її не вирішує. Переваги прямих податків у вирішенні проблем соціальної справедливості полягають у тому, що рівень оподаткування прямо пов'язаний з доходами, які отримують фізичні і юридичні особи. Суперечки

точаться навколо питань необхідності прогресивного оподаткування високих доходів, оскільки з точки зору соціальної справедливості особи, які мають високий рівень доходів, можуть сплачувати до бюджету більшу у відносному значенні частину доходів, за допомогою чого відбувається перерозподіл коштів між населенням. Але при досить високій прогресії в оподаткуванні виникають негативні наслідки, такі як втрата платниками стимулів до більш інтенсивної праці і зацікавленість в ухиленні від сплати податків.

Далі розглянемо склад і структуру податкових надходжень. Податкова система України відповідно до статей 9, 10 Податкового кодексу України включає загальнодержавні та місцеві податки та збори.

До загальнодержавних належать такі податки та збори:

- 1) податок на прибуток підприємств;
- 2) податок на доходи фізичних осіб;
- 3) податок на додану вартість;
- 4) акцизний податок;
- 5) екологічний податок;
- 6) рентна плата;
- 7) мито.

Місцеві податки та збори:

- 1) податок на майно;
- 2) єдиний податок;
- 3) збір за місця для паркування транспортних засобів;
- 4) туристичний збір.

Контрольні питання

1 Які надходження до бюджету визнаються податковими надходженнями?

2 Які надходження до бюджету визнаються неподатковими надходженнями?

3 Які доходи бюджету віднесено до доходів від операцій з капіталом?

4 Дайте визначення поняттю «трансферти».

5 Дайте визначення поняттю «податкова система».

6 Назвіть і охарактеризуйте класичні та сучасні принципи оподаткування.

7 Дайте визначення поняттю «податкова політика» та охарактеризуйте основні принципи податкової політики.

8 Які податки та збори в Україні віднесено до загальнодержавних?

9 Які податки та збори в Україні віднесено до місцевих?

10 Чим відрізняється структура доходів бюджету України від структури бюджетів розвинутих країн?

Тема 3. Організація податкової служби і податкової роботи

Ключові слова: фіскальна служба, функції контролюючих органів, податкова міліція, завдання податкової міліції, права контролюючих органів, податкова робота, облік платників податків, відповідальність за порушення податкового законодавства.

Глосарій

Податкова служба — це сукупність державних органів, які організують і контролюють надходження податків, податкових і окремих видів неподаткових платежів.

Податкова робота — це діяльність платників і податкової служби щодо внесення податків до бюджету і контролю за платежами.

Органи державної фіскальної служби та їх завдання

Надійність та ефективність податкової системи залежать від двох факторів: раціональності побудови податкової системи і рівня організації податкової служби держави.

Фіскальна служба — це сукупність державних органів, які організують і контролюють надходження податків, податкових і окремих видів неподаткових платежів.

З початку 2013 р. створено Міністерство доходів і зборів України, до складу якого увійшли податкова та митна служби України. У 2014 р. в Україні створено Державну фіскальну

службу відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 160 шляхом реорганізації Міністерства доходів і зборів.

Державна фіскальна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

В областях, Автономній Республіці Крим, м. Києві та Севастополі працюють Головні управління Міндоходів. У них в підпорядкуванні знаходяться державні податкові інспекції у районах, містах (крім міст Києва та Севастополя), районах у містах, Спеціалізовані державні податкові інспекції з роботи з великими платниками податків.

Таким чином, до системи органів державної фіскальної служби належать: **вищий рівень** — Державна фіскальна служба України; **середній рівень** — державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі; **низовий (базовий) рівень** — державні податкові інспекції в районах, містах (крім міст Києва та Севастополя), районах у містах (далі — органи державної податкової служби), СДПі ВПП.

У складі органів державної фіскальної служби знаходяться відповідні спеціальні підрозділи з боротьби з податковими правопорушеннями (далі — **податкова міліція**).

Основними завданнями Державної фіскальної служби України є:

1) реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів і державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку

проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів;

2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування:

- державної податкової політики;
- державної політики у сфері державної митної справи;
- державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення контролю за надходженням до бюджетів і державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів;
- державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів;
- державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску;
- державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів.

Державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, державні податкові інспекції в містах з районним поділом (крім міст Києва та Севастополя) (середній рівень) виконують функції, передбачені для вищого рівня податкової служби за винятком законодавчої та методичної роботи. На середню ланку покладається організація податкової роботи в області або місті з районним поділом. Це головна ланка консультаційної роботи, яка потребує висококваліфікованих фахівців, добре обізнаних із податковим законодавством. В окремих випадках податкові адміністрації цього рівня можуть безпосередньо вести податкову роботу щодо незначного кола платників, які перебувають на обліку в цих адміністраціях. Стосовно даних платників державні податкові адміністрації областей і міст з районним поділом виконують ті самі функції, що й адміністрації низової ланки.

Державні податкові інспекції в районах, містах без районного поділу, районах у містах, міжрайонні та об'єднані державні податкові інспекції, СДПІ ВПП (низовий рівень) безпосередньо ведуть податкову роботу щодо платників, які перебувають на обліку в цих інспекціях.

Функції контролюючих органів наведені в ст. 19.1 ПКУ.

Як зазначалося вище, у складі органів державної податкової служби знаходиться податкова міліція, функції і завдання якої дещо відрізняються від функцій і завдань інших структурних підрозділів податкової служби.

Податкова міліція складається зі спеціальних підрозділів з боротьби з податковими правопорушеннями, що діють у складі органів відповідного рівня державної податкової служби, і здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

Завданнями податкової міліції є:

- запобігання злочинам та іншим правопорушенням у сфері оподаткування, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- розшук платників, які ухиляються від сплати податків, інших платежів;
- запобігання корупції в органах державної податкової служби та виявлення її фактів;
- забезпечення безпеки діяльності працівників органів державної податкової служби, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

Для виконання функцій, покладених на податкову службу, їй надаються досить широкі права, які наведені в ст. 20 ПКУ.

З 1993 р. передбачена кримінальна відповідальність за порушення податкового законодавства. На сьогоднішній день кримінальна відповідальність за порушення податкового законодавства передбачена ст. 212 Кримінального кодексу України.

Посадові особи державної фіскальної служби зобов'язані дотримуватись Конституції і законів України, інших нормативних актів, прав та охоронюваних законом інтересів громадян і підприємств. За невиконання або неналежне виконання

посадовими особами державної податкової служби своїх обов'язків вони притягаються до дисциплінарної, адміністративної, кримінальної та матеріальної відповідальності згідно з чинним законодавством. Збитки, завдані неправомірними діями посадових осіб державної податкової служби, підлягають відшкодуванню за рахунок коштів державного бюджету. Посадові особи державної фіскальної служби зобов'язані дотримуватись комерційної та службової таємниці.

Податкова робота — це діяльність платників і фіскальної служби щодо внесення податків до бюджету і контролю за платежами. Основними елементами податкової роботи є облік платників і надходжень податків до бюджету.

Облік платників податків ведеться з метою створення умов для здійснення контролюючими органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Взяттю на облік або реєстрації в контролюючих органах підлягають всі платники податків у порядку, встановленому ПКУ.

Платник податків зобов'язаний стати на облік у відповідних контролюючих органах за основним і неосновним місцем обліку, повідомляти про всі об'єкти оподаткування і об'єкти, пов'язані з оподаткуванням, контролюючі органи за місцезнаходженням таких об'єктів у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Взяття на облік платників податків - юридичних осіб і їх відокремлених підрозділів здійснюється після їхньої державної реєстрації чи включення відомостей про них до відповідних державних реєстрів на умовах, що визначаються законодавчими актами України.

Всі фізичні особи-платники податків і зборів реєструються в контролюючих органах шляхом включення відомостей про них до Державного реєстру фізичних осіб-платників податків у порядку, визначеному Податковим Кодексом.

Фізичні особи-підприємці та особи, які мають намір

провадити незалежну професійну діяльність, підлягають взяттю на облік як самозайняті особи в контролюючих органах.

Взяття на облік за основним місцем обліку юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів як платників податків і зборів у контролюючих органах здійснюється на підставі відомостей з реєстраційної картки, наданих державним реєстратором згідно з Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців", не пізніше наступного робочого дня з дня отримання зазначених відомостей контролюючими органами.

Дані про взяття на облік юридичних осіб і їх відокремлених підрозділів як платників податків і зборів у контролюючих органах передаються до Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців у день взяття на облік юридичної особи та відокремленого підрозділу юридичної особи в порядку, встановленому Міністерством юстиції України та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Взяття на облік юридичних осіб і їх відокремлених підрозділів як платників податків і зборів у контролюючих органах підтверджується випискою з Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, яка надсилається (видається) цим юридичним особам і відокремленим підрозділам юридичних осіб у порядку, встановленому Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців".

У разі включення платника податків до Реєстру великих платників податків на нього поширюються особливості, визначені Податковим Кодексом для великих платників податків.

Після включення платника податків до Реєстру великих платників податків та отримання повідомлення центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, про таке включення платник податків зобов'язаний стати на облік у контролюючому органі, що здійснює податкове супроводження великих платників податків, з початку податкового періоду (календарного року), на який сформовано Реєстр.

Взяття на облік фізичних осіб-підприємців у контролюючих

органах здійснюється за місцем їх державної реєстрації на підставі відомостей з реєстраційної картки, наданих державним реєстратором згідно з Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців".

Приватні нотаріуси та інші фізичні особи, умовою ведення незалежної професійної діяльності яких згідно з законом є державна реєстрація такої діяльності у відповідному уповноваженому органі та отримання свідоцтва про реєстрацію чи іншого документа (дозволу, сертифіката тощо), що підтверджує право фізичної особи на ведення незалежної професійної діяльності, протягом 10 календарних днів після такої реєстрації зобов'язані стати на облік у контролюючому органі за місцем свого постійного проживання.

Облік самозайнятих осіб здійснюється шляхом внесення до Державного реєстру фізичних осіб-платників податків записів про державну реєстрацію або припинення підприємницької діяльності, незалежної професійної діяльності, перереєстрацію, постановку на облік, зняття з обліку, внесення змін стосовно самозайнятої особи, а також вчинення інших дій, які передбачені Порядком обліку платників податків, зборів.

Для взяття на облік фізичної особи, яка має намір провадити незалежну професійну діяльність, така особа повинна подати заяву і документи особисто (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) або через уповноважену особу до контролюючого органу за місцем постійного проживання.

Взяття на облік самозайнятої особи здійснюється контролюючим органом не пізніше наступного робочого дня з дня отримання відповідних відомостей від державного реєстратора (для фізичних осіб-підприємців) або прийняття заяви (для осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність).

Дані про взяття на облік фізичної особи-підприємця передаються до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у день взяття на облік у порядку, встановленому Міністерством юстиції України та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Взяття на облік фізичної особи-підприємця підтверджується випискою з Єдиного державного реєстру юридичних осіб і

фізичних осіб-підприємців, яка надсилається (видається) фізичній особі-підприємцю в порядку, встановленому Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців".

Довідка про взяття на облік платника податків надсилається (видається) особі, яка здійснює незалежну професійну діяльність, наступного робочого дня з дня взяття на облік.

Орган державної реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації такої особи, державної реєстрації припинення юридичної особи чи підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця, внесення будь-яких інших записів до Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців повинен передати відповідному контролюючому органу повідомлення та відомості з реєстраційної картки про вчинення реєстраційних дій, передбачених законом.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, формує та веде Державний реєстр фізичних осіб-платників податків (далі - Державний реєстр).

До Державного реєстру вноситься інформація про осіб, які є:

- громадянами України;
- іноземцями та особами без громадянства, які постійно проживають в Україні;
- іноземцями та особами без громадянства, які не мають постійного місця проживання в Україні, але відповідно до законодавства зобов'язані сплачувати податки в Україні або є засновниками юридичних осіб, створених на території України.

Облік фізичних осіб-платників податків, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків і повідомили про це відповідний контролюючий орган, ведеться в окремому реєстрі Державного реєстру за прізвищем, ім'ям, по батькові та серією і номером паспорта без використання реєстраційного номера облікової картки.

Реєстраційний номер облікової картки платника податків

або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті) використовуються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, юридичними особами незалежно від організаційно-правових форм, включаючи установи Національного банку України, банки та інші фінансові установи, біржі, особами, які провадять незалежну професійну діяльність, фізичними особами-підприємцями, а також фізичними особами в усіх документах, які містять інформацію про об'єкти оподаткування фізичних осіб або про сплату податків, зокрема в разі:

- виплати доходів, з яких утримуються податки згідно з законодавством України. Фізичні особи зобов'язані подавати інформацію про реєстраційний номер облікової картки юридичним і фізичним особам, що виплачують їм доходи;

- укладення цивільно-правових договорів, предметом яких є об'єкти оподаткування та щодо яких виникають обов'язки щодо сплати податків і зборів;

- відкриття рахунків у банках або інших фінансових установах, а також у розрахункових документах під час здійснення фізичними особами безготівкових розрахунків;

- заповнення фізичними особами митних декларацій під час перетину митного кордону України;

- сплати фізичними особами податків і зборів;

- проведення державної реєстрації фізичних осіб-підприємців або видачі таким особам спеціальних дозволів (ліцензій, патентів тощо) на провадження деяких видів господарської діяльності, а також реєстрації незалежної професійної діяльності;

- реєстрації майна та інших активів фізичних осіб, що є об'єктом оподаткування, або прав на нього;

- подання контролюючим органам декларацій про доходи, майно та інші активи;

- реєстрації транспортних засобів, що переходять у власність фізичних осіб;

- оформлення фізичним особам пільг, субсидій та інших

соціальних виплат з державних цільових фондів;

- в інших випадках, визначених законами України та іншими нормативно-правовими актами.

Відповідальність за порушення податкового законодавства

Податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів і/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених цим Кодексом та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Вчинення платниками податків, їх посадовими особами та посадовими особами контролюючих органів порушень законів з питань оподаткування та порушень вимог, встановлених іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, тягне за собою відповідальність, передбачену Податковим Кодексом та іншими законами України.

Платники податків, податкові агенти і/або їх посадові особи несуть відповідальність у разі вчинення порушень, визначених законами з питань оподаткування та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

За порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної відповідальності:

- фінансова;
- адміністративна;
- кримінальна.

Фінансова відповідальність за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства встановлюється та застосовується згідно з Податковим Кодексом та іншими законами. Фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) і/або пені.

Притягнення до фінансової відповідальності платників податків за порушення законів з питань оподаткування, іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, не звільняє їх посадових осіб за наявності відповідних підстав від притягнення до адміністративної або

кримінальної відповідальності.

Застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів), передбачених законодавством, не звільняє платників податків від обов'язку сплатити до бюджету належні суми податків і зборів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, а також від застосування до них інших заходів, передбачених ПК.

Штрафні (фінансові) санкції (штрафи) за порушення норм законів з питань оподаткування або іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються у порядку та в розмірах, встановлених ст. 117-128 Податкового Кодексу та іншими законами України.

Контрольні питання

- 1 Дайте визначення поняттю «фіскальна служба».
- 2 Які основні завдання покладено на органи Державної фіскальної служби України?
- 3 Які функції виконують контролюючі органи?
- 4 Які завдання покладено на податкову міліцію?
- 5 Які права мають контролюючі органи?
- 6 Дайте визначення поняттю «податкова робота».
- 7 З якою метою ведеться облік платників податків в органах Державної фіскальної служби?
- 8 Який порядок обліку в органах Державної фіскальної служби України юридичних осіб?
- 9 Який порядок обліку в органах Державної фіскальної служби України фізичних осіб-підприємців?
- 10 Який порядок обліку в органах Державної фіскальної служби України самозайнятих осіб?
- 11 Коли використовується реєстраційний номер облікової картки платника податків?
- 12 Які види відповідальності встановлено за порушення податкового законодавства?
- 13 Назвіть види порушень податкового законодавства, за які встановлено фінансову відповідальність.

Тема 4. Податок на додану вартість

Ключові слова: платники податку на додану вартість, об'єкт оподаткування, база оподаткування, податкове зобов'язання, податковий кредит, податкова накладна, пільги з податку на додану вартість.

Глосарій

Єдиний реєстр податкових накладних - реєстр відомостей щодо податкових накладних і розрахунків коригування, який ведеться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику в електронному вигляді згідно з наданими платниками податку на додану вартість електронними документами.

Податкове зобов'язання – загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку у звітному (податковому періоді).

Податковий кредит – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду.

Питання оподаткування податком на додану вартість регулюються розділом V Податкового кодексу України.

Платником податку на додану вартість є:

1) будь-яка особа, що провадить господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку в порядку, визначеному ПК;

2) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку;

3) будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, і на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України відповідно до Митного кодексу України;

4) особа, що веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без утворення юридичної особи;

5) особа-управитель майна, яка веде окремий податковий облік з податку на додану вартість щодо господарських операцій, пов'язаних з використанням майна, що отримане в управління за договорами управління майном;

6) особа, що проводить операції з постачання конфіскованого майна, знахідок, скарбів, майна, визнаного безхазяйним, майна, за яким не звернувся власник до кінця строку зберігання, і майна, що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходить у власність держави;

7) особа, що уповноважена вносити податок з об'єктів оподаткування, що виникають внаслідок поставки послуг підприємствами залізничного транспорту з їх основної діяльності, що перебувають у підпорядкуванні платника податку в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

8) особа-інвестор (оператор), який веде окремий податковий облік, пов'язаний з виконанням угоди про розподіл продукції.

Платником податку на додану вартість зобов'язана зареєструватись особа в разі, якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню згідно з ПК, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 1 000 000 гривень (без урахування податку на додану вартість). Така особа зобов'язана зареєструватися як платник податку в контролюючому органі за своїм місцезнаходженням (місцем проживання), крім особи, яка є платником єдиного податку першої - третьої групи.

Якщо особа, яка відповідно до ПКУ не є платником податку у зв'язку з тим, що обсяги оподатковуваних операцій відсутні або є меншими 1 млн грн, вважає за доцільне добровільно зареєструватися як платник податку, така реєстрація здійснюється за її заявою.

Об'єктом оподаткування податком на додану вартість є операції платників податку:

а) з постачання товарів, місце постачання яких розташовано на митній території України, у тому числі операції з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю;

б) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;

в) ввезення товарів на митну територію України;

г) вивезення товарів за межі митної території України;

д) постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.

Податкове зобов'язання – загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку у звітному (податковому періоді).

Датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

а) дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг за готівку - дата оприбуткування коштів у касі платника податку, а в разі відсутності такої - дата інкасації готівки в банківській установі, що обслуговує платника податку;

б) дата відвантаження товарів, а в разі експорту товарів - дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України, оформлена відповідно до вимог митного законодавства, а для послуг - дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку.

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митної декларації для митного оформлення.

Попередня (авансова) оплата вартості товарів, що експортуються чи імпортуються, не змінює значення сум податку, які відносяться до податкового кредиту або податкових зобов'язань платника податку, експортера або імпортера.

База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їхньої договірної вартості (у разі здійснення контрольованих операцій - не нижче звичайних цін) з урахуванням загальнодержавних податків і

зборів (крім збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що справляється з вартості послуг стільникового рухомого зв'язку, податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками-суб'єктами господарювання для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові і вироблених з них препаратів (крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів)).

При цьому база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижче від ціни придбання таких товарів/послуг, база оподаткування операцій з постачання самостійно виготовлених товарів/послуг не може бути нижче від їхньої собівартості, а база оподаткування операцій з постачання необоротних активів не може бути нижче від балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів - виходячи зі звичайної ціни), за винятком:

- товарів (послуг), ціни на які підлягають державному регулюванню;

- газу, який постачається для потреб населення.

До складу договірної (контрактної) вартості включаються будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податку безпосередньо покупцем або через будь-яку третю особу у зв'язку з компенсацією вартості товарів/послуг.

База оподаткування операцій з постачання товарів, ввезених на митну територію України, визначається виходячи з їхньої договірної (контрактної) вартості, але не нижче від митної вартості цих товарів, визначеної відповідно до Митного кодексу України, з урахуванням мита і акцизного податку, що підлягають сплаті і включаються до ціни товарів.

Ставки податку встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах:

- а) 20 відсотків;
- б) 0 відсотків;
- в) 7 відсотків по операціях:

- з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів, а також медичних виробів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

- постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів і/або медичного обладнання, дозволених для застосування в межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

За нульовою ставкою оподатковуються операції:

- з вивезення товарів за межі митної території України:

- а) у митному режимі експорту;
- б) митному режимі реекспорту, якщо товари поміщені в такий режим відповідно до Митного кодексу України;
- в) митному режимі безмитної торгівлі;
- г) митному режимі вільної митної зони;

- постачання товарів:

а) для заправки або забезпечення морських суден, що:
1) використовуються для навігаційної діяльності, перевезення пасажирів або вантажів за плату, промислової, риболовецької або іншої господарської діяльності, що провадиться за межами територіальних вод України;

2) використовуються для рятування або подання допомоги в нейтральних або територіальних водах інших країн;

3) входять до складу Військово-Морських Сил України та відправляються за межі територіальних вод України, у тому числі на якірні стоянки;

б) для заправки або забезпечення повітряних суден, що:

1) виконують міжнародні рейси для навігаційної діяльності чи перевезення пасажирів або вантажів за плату;

2) входять до складу Повітряних Сил України та відправляються за межі повітряного кордону України, у тому числі в місця тимчасового базування;

в) для заправки (дозаправки) і забезпечення космічних кораблів, космічних ракетних носіїв або супутників Землі;

г) для заправки (дозаправки) або забезпечення наземного військового транспорту чи іншого спеціального контингенту Збройних Сил України, що бере участь у миротворчих акціях за кордоном України, або в інших випадках, передбачених законодавством;

д) постачання товарів/послуг підприємствами роздрібною торгівлі, які розташовані на території України в зонах митного контролю (магазинах безмитної торгівлі (безмитних магазинах)), відповідно до порядку, встановленого Кабінетом Міністрів України;

- постачання таких послуг:

а) міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.

б) послуги, що передбачають роботи з рухомим майном, попередньо ввезеним на митну територію України для виконання таких робіт і вивезеним за межі митної території України платником, що виконував такі роботи, або отримувачем-нерезидентом;

в) послуги з обслуговування повітряних суден, що виконують міжнародні рейси.

Не є об'єктом оподаткування операції (основні):

- з випуску (емісії), розміщення в будь-які форми управління та продажу (погашення, викупу) за кошти цінних паперів, що випущені в обіг (емітовані) суб'єктами підприємницької діяльності, Національним банком України, Міністерством фінансів України, органами місцевого самоврядування;

- передачі майна в заставу (іпотеку) позикодавцю (кредитору) і/або в забезпечення іншої дійсної вимоги кредитора, повернення такого майна з застави (іпотеки) його

власнику після закінчення дії відповідного договору, якщо місце такої передачі (повернення) знаходиться на митній території України;

- надання послуг із страхування, співстрахування або перестрахування особами, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності відповідно до закону, а також пов'язаних з такою діяльністю послуг страхових (перестрахових) брокерів і страхових агентів;

- надання послуг із загальнообов'язкового державного соціального страхування (у тому числі пенсійного страхування), недержавного пенсійного забезпечення, залучення та обслуговування пенсійних вкладів і рахунків учасників фондів банківського управління, адміністрування недержавних пенсійних фондів;

- обігу банківських металів, інших валютних цінностей (крім банкнот і монет, що використовуються для нумізматичних цілей, а також іноземних монет з дорогоцінних металів, базою оподаткування яких є продажна вартість); випуску, обігу та погашення лотерейних білетів, інших документів, що засвідчують право участі в лотереях; придбання фішок, жетонів, внесення в інший спосіб плати за право участі в азартній грі, виплата (передача) виграшу суб'єктом господарювання, який проводить азартні ігри; внесення ставки з метою укладення парі та виплата виграшу суб'єктом господарювання, який проводить парі (букмекерське парі, парі тоталізатора); виплати грошових виграшів (призів) і грошових винагород; постачання непогашених поштових марок України, конвертів або листівок з непогашеними поштовими марками України, крім колекційних марок, конвертів чи листівок для філателістичних потреб, базою оподаткування яких є продажна вартість;

- надання послуг з інкасації, розрахунково-касового обслуговування, залучення, розміщення та повернення коштів за договорами позики, депозиту, вкладу (у тому числі пенсійного), управління коштами та цінними паперами (корпоративними правами та деривативами), доручення, надання, управління і переуступки фінансових кредитів,

кредитних гарантій і банківських поручительств особою, що надала такі кредити, гарантії або поручительства;

- торгівлі за грошові кошти або цінні папери борговими зобов'язаннями;

- виплат у грошовій формі заробітної плати (інших прирівняних до неї виплат), а також пенсій, стипендій, субсидій, дотацій за рахунок бюджетів або Пенсійного фонду України чи інших фондів загальнообов'язкового соціального страхування (крім тих, що надаються в майновій формі);

- виплат дивідендів, роялті у грошовій формі або у вигляді цінних паперів, які здійснюються емітентом;

- надання комісійних (брокерських, дилерських) послуг із торгівлі та/або управління цінними паперами (корпоративними правами), деривативами та валютними цінностями;

- постачання позашкільним навчальним закладом вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти;

- ввезення на митну територію України, вивезення за межі митної території України незалежно від обраного митного режиму товарів, митна вартість яких не перевищує еквівалент 150 євро;

- ввезення на митну територію України товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 150 євро:

а) у несупроводжуваному багажі;

б) на адресу одного одержувача (юридичної або фізичної особи) в одній депеші від одного відправника в міжнародних поштових відправленнях;

в) на адресу одного одержувача (юридичної або фізичної особи) в одному вантажі експрес-перевізника від одного відправника в міжнародних експрес-відправленнях;

- ввезення на митну територію України фізичними особами в ручній поклажі та/або в супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 1000 євро, через пункти пропускання через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення;

- ввезення на митну територію України фізичними особами в ручній поклажі та/або в супроводжуваному багажі

товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропускання через державний кордон України.

Звільняються від оподаткування операції (основні):

- з постачання продуктів дитячого харчування і товарів дитячого асортименту для немовлят за переліком, затвердженим КМУ;

- постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг і послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках;

- постачання послуг із доставки пенсій, страхових виплат і грошової допомоги населенню (незалежно від способу доставки) на всіх етапах доставки до кінцевого споживача;

- постачання послуг з охорони здоров'я закладами охорони здоров'я, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також постачання послуг реабілітаційними установами для інвалідів і дітей-інвалідів, що мають ліцензію на постачання таких послуг відповідно до законодавства, за виключеннями, встановленими ПКУ;

- постачання реабілітаційних послуг інвалідам, дітям-інвалідам, а також постачання путівок на санаторно-курортне лікування, оздоровлення та відпочинку на території України фізичних осіб віком до 18 років, інвалідів, дітей-інвалідів;

- постачання послуг з перевезення пасажирів міським пасажирським транспортом (крім таксі), тарифи на які регулюються в установленому законом порядку;

- постачання релігійними організаціями культових послуг і предметів культового призначення за переліком;

- постачання послуг з поховання та постачання ритуальних товарів державними та комунальними службами;

- безкоштовної передачі рухомого складу однією залізницею або підприємством залізничного транспорту загального користування іншим залізницям або підприємствам

залізничного транспорту загального користування державної форми власності;

- безоплатної приватизації житлового фонду, включаючи місця загального користування в багатоквартирних будинках і прибудинкових територій, присадибних земельних ділянок відповідно до законодавства, а також постачання послуг, отримання яких згідно з законодавством є обов'язковою передумовою приватизації житла, прибудинкових територій багатоквартирних будинків, присадибних земельних ділянок;

- постачання житла (об'єктів житлового фонду), крім їх першого постачання;

- надання благодійної допомоги, зокрема безоплатне постачання товарів/послуг благодійним організаціям, утвореним і зареєстрованим відповідно до законодавства, а також надання такої допомоги благодійними організаціями набувачам (суб'єктам) благодійної допомоги відповідно до законодавства про благодійництво та благодійні організації;

- надання послуг з реєстрації актів громадянського стану державними органами, уповноваженими здійснювати таку реєстрацію згідно з законодавством;

- постачання (продажу, передачі) земельних ділянок, земельних часток (паїв), крім тих, що розміщені під об'єктами нерухомого майна та включаються до їхньої вартості відповідно до законодавства;

- орендної плати за земельні ділянки, що перебувають у власності держави або територіальної громади, якщо така орендна плата повністю зараховується до відповідних бюджетів;

- оплати вартості фундаментальних досліджень, науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт особою, яка безпосередньо отримує такі кошти з рахунка Державного казначейства України;

- безкоштовної передачі приладів, обладнання, матеріалів, крім підакцизних, науковим установам і науковим організаціям, вищим навчальним закладам III-IV рівнів акредитації, внесеним до Державного реєстру наукових організацій, яким надається підтримка держави;

- постачання (передплати) і доставки періодичних видань друкованих засобів масової інформації (крім видань еротичного характеру) вітчизняного виробництва, підготовлення (літературне, наукове і технічне редагування, коригування, дизайн і верстання), виготовлення (друкування на папері чи запис на електронному носіїві), розповсюдження книжок, у тому числі електронного контенту (крім видань еротичного характеру) вітчизняного виробництва, учнівських зошитів, підручників і навчальних посібників, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови вітчизняного виробництва на митній території України.

Операції з подальшого постачання зазначених товарів оподатковуються на загальних підставах;

- постачання товарів/послуг у частині суми компенсації на покриття різниці між фактичними витратами та регульованими цінами (тарифами) у вигляді виробничої дотації з бюджету;

- інші відповідно до ПКУ.

Звільнення від оподаткування не поширюється на операції з підакцизними товарами.

Податковий кредит – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду.

Датою виникнення права платника податку на віднесення сум податку до податкового кредиту вважається дата тієї події, що відбулася раніше:

1) дата списання коштів з банківського рахунка платника податку на оплату товарів/послуг;

2) дата отримання платником податку товарів/послуг.

Для операцій із ввезення на митну територію України товарів датою виникнення права на віднесення сум податку до податкового кредиту є дата сплати податку за податковими зобов'язаннями за нормами ПКУ, а для операцій з постачання послуг нерезидентом на митній території України - дата складання платником податкової накладної за такими операціями за умови реєстрації такої податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Податковий кредит звітного періоду визначається виходячи з договірної (контрактної) вартості товарів/послуг (у разі здійснення контрольованих операцій - не вище від рівня звичайних цін, визначених відповідно до ПКУ) та складається з сум податків, нарахованих (сплачених) платником податку за ставкою, встановленою ПКУ (20 %, 0 %, 7 %), протягом такого звітного періоду у зв'язку:

а) з придбанням або виготовленням товарів (у тому числі при їх імпорті) і послуг з метою їх подальшого використання в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності платника податку;

б) придбанням (будівництвом, спорудженням) основних фондів (основних засобів, у тому числі інших необоротних матеріальних активів і незавершених капітальних інвестицій у необоротні капітальні активи), у тому числі при їх імпорті, з метою подальшого використання в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності платника податку.

Право на нарахування податкового кредиту виникає незалежно від того, чи такі товари/послуги та основні фонди почали використовуватися в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності платника податку протягом звітного податкового періоду, а також від того, чи здійснював платник податку оподатковувані операції протягом такого звітного податкового періоду.

Якщо платник податку придбає (виготовляє) товари/послуги та необоротні активи, які призначаються для їх використання в операціях, що не є об'єктом оподаткування або звільняються від оподаткування, то суми податку, сплачені (нараховані) у зв'язку з таким придбанням (виготовленням), не відносяться до податкового кредиту зазначеного платника.

У разі якщо такі товари/послуги, необоротні активи в подальшому починають використовуватися в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності, у тому числі переведення невиробничих необоротних активів до складу виробничих необоротних активів, платник податку може зменшити суму податкових зобов'язань, що були нараховані відповідно до ПКУ, на підставі розрахунку коригування до

податкової накладної зареєстрованого в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Не відносяться до податкового кредиту суми податку, сплаченого (нарахованого) у зв'язку з придбанням товарів/послуг, не підтверджені зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних податковими накладними чи не підтверджені митними деклараціями, іншими документами, передбаченими ПКУ.

Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду.

При позитивному значенні така сума підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету у визначені строки.

Для перерахування податку до бюджету центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію податкової та митної політики, надсилає органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, у якому відкриті рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, реєстр платників, у якому зазначаються назва платника, податковий номер та індивідуальний податковий номер платника, звітний період і сума податку, що підлягає перерахуванню до бюджету. На підставі такого реєстру орган, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, у якому відкриті рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, не пізніше останнього дня строку, встановленого Податковим Кодексом для самостійної сплати податкових зобов'язань, перераховує суми податку до бюджету.

При від'ємному значенні суми, розрахованої згідно з ПКУ, така сума враховується у зменшення суми податкового боргу з податку, що виник за попередні звітні (податкові) періоди (у тому числі розстроченого або відстроченого відповідно до ПКУ), а в разі відсутності податкового боргу:

1) або підлягає бюджетному відшкодуванню за заявою платника в сумі податку, фактично сплаченій отримувачем

товарів/послуг у попередніх і звітному податкових періодах постачальникам таких товарів/послуг або до Державного бюджету України;

2) і/або зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду.

Не мають права на отримання бюджетного відшкодування особи, які:

- були зареєстровані як платники цього податку менш ніж за 12 календарних місяців до місяця, за наслідками якого подається заява на бюджетне відшкодування (крім нарахування податкового кредиту внаслідок придбання або спорудження (будівництва) основних фондів);

- мали обсяги оподатковуваних операцій за останні 12 календарних місяців менші, ніж заявлена сума бюджетного відшкодування (крім нарахування податкового кредиту внаслідок придбання або спорудження (будівництва) основних фондів).

Податкова накладна

Платник податку зобов'язаний надати покупцю (отримувачу) податкову накладну, складену в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації в порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи та зареєстровану в Єдиному реєстрі податкових накладних.

У податковій накладній зазначаються в окремих рядках такі обов'язкові реквізити:

а) порядковий номер податкової накладної;

б) дата виписування податкової накладної;

в) повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - продавця товарів/послуг;

г) податковий номер платника податку (продавця та покупця);

д) місцезнаходження юридичної особи-продавця або податкова адреса фізичної особи-продавця, зареєстрованої як платник податку;

е) повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові

фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - покупця (отримувача) товарів/послуг;

ж) опис (номенклатура) товарів/послуг і їх кількість, обсяг;

и) ціна постачання без урахування податку;

к) ставка податку та відповідна сума податку в цифровому значенні;

л) загальна сума коштів, що підлягають сплаті з урахуванням податку;

м) вид цивільно-правового договору;

н) код товару згідно з УКТ ЗЕД (для підакцизних товарів і товарів, ввезених на митну територію України).

Форма та порядок заповнення податкової накладної затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

У разі звільнення від оподаткування в податковій накладній робиться запис "Без ПДВ" з посиланням на відповідний пункт і/або підпункт статті Податкового Кодексу.

Податкова накладна складається в день виникнення податкових зобов'язань продавця.

Для операцій, що оподатковуються, і операцій, звільнених від оподаткування, складаються окремі податкові накладні.

Податкова накладна складається на кожне повне або часткове постачання товарів/послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як попередня оплата (аванс).

Право на нарахування податку та складання податкових накладних надається виключно особам, зареєстрованим як платники податку, у порядку, передбаченому ПКУ.

При здійсненні операцій з постачання товарів/послуг платник податку - продавець товарів/послуг – зобов'язаний в установлені терміни скласти податкову накладну, зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних і надати покупцю за його вимогою.

Податкова накладна, складена та зареєстрована в Єдиному реєстрі податкових накладних платником податку, який здійснює операції з постачання товарів/послуг, є для покупця таких товарів/послуг підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту.

З метою отримання податкової накладної/розрахунку

коригування, зареєстрованих у Єдиному реєстрі податкових накладних, покупець надсилає в електронному вигляді запит до Єдиного реєстру податкових накладних, за яким отримує в електронному вигляді повідомлення про реєстрацію податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних і податкову накладну/розрахунок коригування в електронному вигляді. Така податкова накладна/розрахунок коригування вважається зареєстрованою в Єдиному реєстрі податкових накладних та отриманою покупцем.

Датою та часом надання податкової накладної та/або розрахунку коригування в електронному вигляді до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, є дата і час, зафіксовані у квитанції.

Якщо протягом операційного дня не надіслано квитанції про прийняття або неприйняття, така податкова накладна вважається зареєстрованою в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Реєстрація податкових накладних і/або розрахунків коригування до податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних здійснюється не пізніше п'ятнадцяти календарних днів, наступних за датою їх складання.

Платник податку має право зареєструвати податкову накладну та/або розрахунок коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, у якій загальна сума податку не перевищує суму, обчислену відповідно до ПКУ.

Якщо сума, визначена відповідно до ПКУ, є меншою, ніж сума податку в податковій накладній і/або розрахунок коригування, які платник повинен зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних, то платник зобов'язаний перерахувати потрібну суму коштів із свого поточного рахунка на свій рахунок у системі електронного адміністрування податку на додану вартість.

Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних встановлюється Кабінетом Міністрів України. Покупець має право звіряти дані отриманої податкової накладної на відповідність із даними Єдиного реєстру податкових накладних.

Відсутність факту реєстрації платником податку - продавцем товарів/послуг – податкових накладних у Єдиному

реєстрі податкових накладних і/або порушення порядку заповнення податкової накладної не дає права покупцю на включення сум податку на додану вартість до податкового кредиту і не звільняє продавця від обов'язку включення суми податку на додану вартість, вказаної в податковій накладній, до суми податкових зобов'язань за відповідний звітний період.

Виявлення розбіжностей даних податкової декларації та даних Єдиного реєстру податкових накладних є підставою для проведення контролюючими органами документальної позапланової виїзної перевірки продавця та у відповідних випадках покупця товарів/послуг.

У разі відмови продавця товарів/послуг надати податкову накладну або в разі порушення ним порядку її заповнення та/або порядку реєстрації в Єдиному реєстрі покупець таких товарів/послуг має право додати до податкової декларації за звітний податковий період заяву зі скаргою на такого постачальника. Таке право зберігається за ним протягом 60 календарних днів, що настають за граничним терміном подання податкової декларації за звітний (податковий) період, у якому не надано податкову накладну або порушено порядок її заповнення та/або порядок реєстрації в Єдиному реєстрі. До заяви додаються копії товарних чеків або інших розрахункових документів, що засвідчують факт сплати податку у зв'язку з придбанням таких товарів/послуг або копії первинних документів, складених відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", що підтверджують факт отримання таких товарів/послуг.

Надходження такої заяви зі скаргою є підставою для проведення документальної позапланової виїзної перевірки зазначеного продавця для з'ясування достовірності та повноти нарахування ним зобов'язань з податку за такою операцією.

Звітні (податкові) періоди

Звітним (податковим) періодом є один календарний місяць, а у випадках, особливо визначених ПК, календарний квартал.

Платники податку, які відповідно до ПКУ мають право на застосування нульової ставки податку на прибуток, на період з 1 квітня 2011 р. до 1 січня 2016 р., а також платники податку, які сплачують єдиний податок, можуть вибрати квартальний

податковий період. Заява про вибір квартального податкового періоду подається контролюючому органу разом з декларацією за наслідками останнього податкового періоду календарного року. При цьому квартальний податковий період починає застосовуватися з першого податкового періоду наступного календарного року.

У разі якщо протягом будь-якого періоду з початку застосування квартального податкового періоду платник податку втрачає право на застосування нульової ставки податку на прибуток, такий платник податку зобов'язаний самостійно перейти на місячний податковий період, починаючи з місяця, на який припадає таке перевищення, що зазначається у відповідній податковій декларації за наслідками такого місяця.

У разі якщо платник податку, який застосовував спрощену систему оподаткування, переходить на сплату інших податків і зборів, встановлених Податковим Кодексом, такий платник податку зобов'язаний самостійно перейти на місячний податковий період, починаючи з першого місяця переходу на сплату інших податків і зборів що зазначається у відповідній податковій декларації за наслідками такого місяця.

Порядок надання податкової декларації та строки розрахунків з бюджетом

Податкова декларація подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Сума податкового зобов'язання, зазначена платником податку в поданій ним податковій декларації, підлягає сплаті протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку подання податкової декларації.

Контрольні питання

- 1 Хто є платником податку на додану вартість?
- 2 За яких умов відбувається обов'язкова реєстрація платником ПДВ?
- 3 Назвіть об'єкти оподаткування податком на додану вартість.

4 Дайте визначення поняття «податкове зобов'язання» з податку на додану вартість.

5 За якою датою виникає податкове зобов'язання з постачання товарів/послуг?

6 Як визначається база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг?

7 Як визначається база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг, ввезених на митну територію України?

8 Які ставки ПДВ діють в Україні?

9 Які операції оподатковуються ПДВ за нульовою ставкою?

10 Які операції не є об'єктом оподаткування податком на додану вартість?

11 Які операції звільнені від оподаткування податком на додану вартість?

12 Дайте визначення поняття «податковий кредит» з податку на додану вартість.

13 Коли виникає право на віднесення сум ПДВ до податкового кредиту?

14 Яка дата виникнення права платника податку на віднесення суми ПДВ до податкового кредиту?

15 Як визначається сума ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету або бюджетному відшкодуванню?

16 Які обов'язкові реквізити містить податкова накладна?

17 Назвіть звітні періоди з податку на додану вартість.

18 Який порядок надання податкової декларації з ПДВ та строки розрахунків з бюджетом?

Тема 5 Акцизний податок. Мито

Ключові слова: платники акцизного податку, об'єкт оподаткування, база оподаткування, адвалорні та специфічні ставки акцизного податку, пільги з акцизного податку, платники мита, митна вартість.

Глосарій

Акцизний податок – непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим

кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).

Марка акцизного податку - спеціальний знак для маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів, віднесений до документів суворого обліку, який підтверджує сплату акцизного податку, легальність ввезення та реалізації на території України цих виробів.

Маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів - наклеювання марки акцизного податку на пляшку (упаковку) алкогольного напою чи пачку (упаковку) тютюнового виробу в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України щодо виробництва, зберігання та продажу марок акцизного податку.

Максимальні роздрібні ціни - ціни, встановлені на підакцизні товари (продукцію з урахуванням усіх видів податків (зборів)). Акцизний податок з реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів не включається до максимальної роздрібною ціни.

Максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію) встановлюються виробниками або імпортерами товарів (продукції) шляхом декларування таких цін у порядку, встановленому ПКУ. Продаж суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, на які встановлюються максимальні роздрібні ціни, не може здійснюватися за цінами, вищими за максимальні роздрібні ціни, збільшені на суму акцизного податку з роздрібною торгівлі підакцизних товарів.

Мінімальне акцизне податкове зобов'язання - мінімальна величина податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку з сигарет, виражена у твердій сумі за 1000 штук сигарет одного найменування, реалізованих на митній території України чи ввезених на митну територію України.

Плата за марки акцизного податку - плата, що вноситься вітчизняними виробниками та імпортерами алкогольних напоїв і тютюнових виробів за покриття витрат з виробництва, зберігання та реалізації марок акцизного податку. Розмір плати за марки акцизного податку встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Покупець марок акцизного податку - суб'єкт господарювання, який відповідно до законодавства України є

платником акцизного податку з алкогольних напоїв і тютюнових виробів.

Продавець марок акцизного податку - контролюючі органи.

Реалізація підакцизних товарів (продукції) - будь-які операції на митній території України, що передбачають відвантаження підакцизних товарів (продукції) згідно з договорами купівлі-продажу, міни, поставки та іншими господарськими, цивільно-правовими договорами з передачею прав власності або без такої, за плату (компенсацію) або без такої, незалежно від строків її надання, а також безоплатного відвантаження товарів, у тому числі з давальницької сировини, реалізація суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів.

Реалізація суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів - продаж пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну, нафтопродуктів, скрапленого газу, речовин, що використовуються як компоненти моторних палив, паливо моторного альтернативного, безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання незалежно від форми розрахунків, у тому числі на розлив у ресторанах, кафе, барах, інших суб'єктах господарювання громадського харчування.

Мито - податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України.

Митною вартістю товарів, які переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари.

Митні платежі - податки, що відповідно до Податкового Кодексу або митного законодавства справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи.

Питання оподаткування акцизним податком регулюються розділом УІ Податкового кодексу України.

Акцизний податок – непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).

До підакцизних товарів належать:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;
- тютюнові вироби, тютюн і промислові замітники тютюну;
- нафтопродукти, скраплений газ, речовини, що використовуються як компоненти моторних палив, паливо моторне альтернативне;
- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;
- електрична енергія.

Платниками акцизного податку є:

- особа, яка виробляє підакцизні товари (продукцію) на митній території України, у тому числі з давальницької сировини.
- особа - суб'єкт господарювання, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України;
- фізична особа - резидент або нерезидент, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню, відповідно до митного законодавства;
- особа, яка реалізує конфісковані підакцизні товари (продукцію), підакцизні товари (продукцію), визнані безхазяйними, підакцизні товари (продукцію), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, і підакцизні товари (продукцію), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави, якщо ці товари (продукція) підлягають реалізації (продажу) в установленому законодавством порядку;
- особа, яка реалізує або передає у володіння, користування чи розпорядження підакцизні товари (продукцію), що були ввезені на митну територію України зі звільненням від оподаткування до закінчення строку, визначеного законом;
- особа, на яку покладається дотримання вимог митних

режимів, що передбачають звільнення від оподаткування, у разі порушення таких вимог;

- особа, на яку покладається виконання умов щодо цільового використання підакцизних товарів (продукції), на які встановлено ставку податку 0 гривень за 1 літр 100-відсоткового спирту, 0 євро за 1000 кг нафтопродуктів у разі порушення таких умов;

- особа, на яку при здійсненні операцій з підакцизними товарами (продукцією), які не підлягають оподаткуванню або звільняються від оподаткування, покладається виконання умов щодо цільового використання підакцизних товарів (продукції) у разі порушення таких умов;

- особа - суб'єкт господарювання роздрібною торгівлі, яка здійснює реалізацію підакцизних товарів;

- оптовий постачальник електричної енергії;

- виробники електричної енергії, які мають ліцензію на право здійснення підприємницької діяльності з виробництва електричної енергії і продають її поза оптовим ринком електричної енергії.

Не є платниками податку особи, які здійснюють діяльність з виробництва електричної енергії за умови її продажу на оптовому ринку електричної енергії та/або з постачання електричної енергії, крім платників, зазначених вище;

- особа - власник ввезеного на митну територію України вантажного транспортного засобу, що переобладнується в легковий автомобіль, з якого справляється акцизний податок.

Замовники, за дорученням яких виробляються підакцизні товари (продукція) з давальницької сировини, сплачують податок виробнику.

Об'єктами оподаткування є операції:

- з реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції);

- реалізації та/або передачі в межах одного підприємства підакцизних товарів (продукції) з метою власного споживання, промислової переробки, своїм працівникам, а також здійснення внесків підакцизними товарами (продукцією) до статутного капіталу;

- ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України;

- реалізації конфіскованих підакцизних товарів (продукції), підакцизних товарів (продукції), визнаних безхазяйними, підакцизних товарів (продукції), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, і підакцизних товарів (продукції), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави;

- реалізації або передачі у володіння, користування чи розпорядження підакцизних товарів (продукції), що були ввезені на митну територію України зі звільненням від оподаткування до закінчення строку, визначеного законодавством;

- обсяги та вартість втрачених підакцизних товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат;

- реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів;

- оптового постачання електричної енергії;

- переобладнання ввезеного на митну територію України транспортного засобу в підакцизний легковий автомобіль.

Для обчислення акцизного податку застосовуються такі **види ставок:**

- адвалорна (відносна) – ставка податку, за якою розмір податкових нарахувань встановлюється у відсотковому або кратному відношенні до одиниці вартісного виміру бази оподаткування;

- специфічна (абсолютна) – ставка податку, за якою розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування;

- адвалорна та специфічна одночасно.

У разі обчислення податку з застосуванням адвалорних ставок базою оподаткування є:

- вартість реалізованого товару (продукції), виробленого на митній території України, за встановленими виробником максимальними роздрібними цінами без податку на додану вартість і з урахуванням акцизного податку;

- вартість товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які

він імпортує, без податку на додану вартість і з урахуванням акцизного податку;

- вартість реалізованої електричної енергії без податку на додану вартість;

- вартість (з податком на додану вартість) підакцизних товарів, що реалізовані суб'єктами роздрібною торгівлі.

При визначенні бази оподаткування перерахунок іноземної валюти у валюту України здійснюється за офіційний курсом валюти України до іноземної валюти, встановлений Національним банком України, що діє на 0 годин дня подання митної декларації, а в іншому разі, якщо митна декларація не подається, - дня визначення податкових зобов'язань.

Митна вартість товарів, що ввозяться на митну територію України, визначається відповідно до Митного кодексу України.

У разі обчислення податку з застосуванням специфічних ставок з вироблених на митній території України або ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) базою оподаткування є їхня величина, визначена в одиницях виміру ваги, об'єму, кількості товару (продукції), об'єму циліндрів двигуна автомобіля або в інших натуральних показниках.

У разі обчислення податку з застосуванням одночасно адвалорних і специфічних ставок податку базою оподаткування є база, визначена відповідно для адвалорних або специфічних ставок.

Ставки акцизного податку за видами підакцизних товарів (продукції) встановлені статтею 215 Податкового кодексу.

Датою виникнення податкових зобов'язань щодо підакцизних товарів (продукції), вироблених на митній території України, є дата їх реалізації особою, яка їх виробляє, незалежно від цілей і напрямів подальшого використання таких товарів (продукції).

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України є дата подання контролюючому органу митної декларації для митного оформлення або дата нарахування такого податкового зобов'язання контролюючим органом у визначених законодавством випадках.

Датою виникнення податкових зобов'язань щодо реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів є дата здійснення розрахункової операції відповідно до Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг", а в разі реалізації товарів фізичними особами - підприємцями, які сплачують єдиний податок, - дата надходження оплати за проданий товар.

Датою виникнення податкових зобов'язань щодо постачання електроенергії є дата підписання акту приймання-передачі електроенергії.

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі здійснення переобладнання вантажного транспортного засобу, який відповідає товарній позиції 8704 за УКТ ЗЕД, у легковий автомобіль, який відповідає товарній позиції 8703 за УКТ ЗЕД, є дата видачі документа про відповідність переобладнаного автомобіля вимогам безпеки дорожнього руху. У цьому випадку акцизний податок сплачується власником такого транспортного засобу не пізніше дати подання документів до органу внутрішніх справ України для реєстрації або перереєстрації такого транспортного засобу.

Порядок обчислення податку з товарів, вироблених на митній території України

Суми податку, що підлягають сплаті, з підакцизних товарів (продукції), вироблених на митній території України, визначаються платником податку самостійно виходячи з об'єктів оподаткування, бази оподаткування і ставок акцизного податку, що діють на дату виникнення податкових зобов'язань.

Суми податку з підакцизних товарів (продукції), вироблених з давальницької сировини, визначаються виробником (переробником) виходячи з об'єктів оподаткування, бази оподаткування і ставок акцизного податку, що діють на дату відвантаження готової продукції її замовнику або за його дорученням іншій особі.

Податок з товарів (продукції), на які встановлено ставки податку в іноземній валюті, сплачується в національній валюті і розраховується за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України, що діє

на перший день кварталу, у якому здійснюється реалізація товару (продукції), і залишається незмінним протягом кварталу.

Забороняється сплата сум податку шляхом взаємних заліків, зустрічних зобов'язань, векселями та в інших формах, що не передбачають сплати сум такого податку коштами.

У разі повного або часткового повернення покупцем підакцизних товарів (продукції), вироблених (виготовлених) на митній території України, продавцю для усунення недоліків товару (продукції) або його знищення (переробки) у зв'язку з неможливістю усунення таких недоліків, платник податку - продавець проводить коригування податкових зобов'язань зі сплати акцизного податку у звітному періоді, у якому відбулося таке повернення.

Сума коригування обчислюється платником податку з застосуванням максимальних роздрібних цін, ставок акцизного податку з урахуванням мінімального податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку, які діяли на дату виникнення податкового зобов'язання щодо таких товарів (продукції).

Сума коригування зазначається в декларації з акцизного податку за звітний період, у якому відбулось таке повернення.

У разі подальшої реалізації цих товарів (продукції) зобов'язання з акцизного податку обчислюються в загальному порядку.

Порядок обчислення податку з товарів, які ввозяться на митну територію України

Суми податку з товарів (продукції), які ввозяться на митну територію України, що підлягають сплаті, визначаються платниками податку самостійно виходячи з об'єктів оподаткування, бази оподаткування і ставок акцизного податку.

Податок із підакцизних товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, обчислюється в національній валюті за офіційний курсом валюти України до іноземної валюти, встановленим Національним банком України, що діє на 0 годин дня подання митної декларації, а в іншому разі, якщо митна декларація не подається, - дня визначення податкових зобов'язань.

У разі втрати товарів, що перебувають під митним контролем у митних режимах, у яких надано звільнення або умовне звільнення від оподаткування, нецільового використання цих товарів або в разі невиконання у строки, встановлені Митним кодексом України, заходів щодо завершення таких митних режимів суми податку, що підлягають сплаті, визначаються виходячи з об'єктів оподаткування, бази оподаткування і ставок акцизного податку, що діяли на день подання митної декларації при розміщенні у відповідний митний режим. При цьому особа, відповідальна за дотримання митного режиму, зобов'язана сплатити таку суму та пеню, нараховану відповідно до статті 129 ПКУ, розраховану з дня надання звільнення або умовного звільнення від оподаткування.

У разі повного або часткового повернення імпортером підакцизних товарів (продукції), ввезених на митну територію України, продавцю у зв'язку з непридатністю їх для реалізації на митній території України, платник податків - імпортер проводить коригування податкових зобов'язань зі сплати акцизного податку у звітному періоді, у якому відбулось повернення невикористаних і пошкоджених марок, або контролюючому органу, який видав марки, надані відповідні документи, що підтверджують втрату марок.

Сума коригування обчислюється платником податку з застосуванням максимальних роздрібних цін, ставок акцизного податку з урахуванням мінімального податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку, які діяли на дату виникнення податкового зобов'язання щодо таких товарів (продукції).

Сума коригування зазначається в декларації з акцизного податку за відповідний звітний період. При цьому сума акцизного податку за бажанням імпортера повертається йому на поточний рахунок у банку або зараховується при придбанні наступних партій марок акцизного податку.

Особливості обчислення податку з тютюнових виробів за адвалорними ставками

Встановлення максимальних роздрібних цін на підакцизні товари (продукцію) здійснюється виробником або імпортером товарів (продукції) шляхом декларування таких цін.

Декларація про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію) (далі - декларація), встановлені виробником

або імпортером товарів (продукції), подається відповідно центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, у формі, визначеній центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

У декларації повинні міститися відомості про встановлені виробником або імпортером максимальні роздрібні ціни на всі підакцизні товари (продукцію), що виробляються ним в Україні, або на всі підакцизні товари (продукцію), що імпортуються ним в Україну, і дата, з якої встановлюються максимальні роздрібні ціни.

Декларація подається виробником або імпортером підакцизних товарів (продукції) до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, не пізніше 10 та 25 числа місяця.

Декларація подається засобами електронного зв'язку в електронній формі уповноваженою особою виробника або імпортера підакцизних товарів (продукції) і вважається прийнятою за наявності квитанції про отримання податкової декларації засобами електронного зв'язку, що містить дату прийняття та реєстраційного номера прийнятої декларації.

Установлені виробником або імпортером максимальні роздрібні ціни на перелічені в декларації товари (продукцію) не пізніше 10 числа запроваджуються з 15 числа місяця, у якому подається декларація, а установлені не пізніше 25 числа – з 1 числа місяця, що настає за місяцем, у якому декларацію подано центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, і діють до їх зміни в порядку, встановленому ПКУ.

У разі потреби у зміні будь-яких відомостей, що містяться в декларації про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію), поданій їх виробником або імпортером центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, виробник або імпортер повинен подати таким органам нову декларацію.

Зміна будь-яких відомостей, що містяться в декларації про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію), поданій їх виробником або імпортером центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, може здійснюватися не частіше двох разів на місяць.

Встановлені виробником або імпортером максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію) повинні наноситися на споживчу упаковку таких товарів разом з датою їх виробництва.

Особливості обчислення податку з тютюнових виробів

Обчислення сум податку з тютюнових виробів здійснюється одночасно за адвалорними та специфічними ставками.

При визначенні податкового зобов'язання на сигарети одного найменування сума акцизного податку, обчислена одночасно за встановленими адвалорною та специфічною ставками акцизного податку, не повинна бути меншою від встановленого мінімального акцизного податкового зобов'язання.

За наявності в місці торгівлі тютюновими виробами таких виробів одного найменування, на пачках, коробках і сувенірних коробках яких зазначені різні максимальні роздрібні ціни, продаж таких тютюнових виробів здійснюється за цінами, не вищими ніж ті, що зазначені на відповідних пачках, коробках і сувенірних коробках, збільшеними на суму акцизного податку з реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну.

Контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю тютюновими виробами, вимог щодо максимальних роздрібних цін на тютюнові вироби, встановлених виробниками або імпортерами таких виробів, і правильності нарахування акцизного податку з реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю тютюнових виробів, тютюну та промислових замінників тютюну здійснюють контролюючі органи.

Строки сплати податку з підакцизних товарів, вироблених на митній території України

Суми податку перераховуються до бюджету платниками акцизного податку протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПКУ для подання податкової декларації за місячний податковий період.

Суми податку з алкогольних напоїв, для виробництва яких використовується спирт етиловий неденатурований, сплачуються при придбанні марок акцизного податку.

Суми податку виробниками тютюнових виробів перераховуються до бюджету при придбанні марок акцизного податку на суму, розраховану з урахуванням мінімального акцизного податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку на тютюнові вироби і ставок податку, діючих відповідно до норм ПКУ, з доплатою (у разі потреби) на день подання податкової декларації.

Підприємства, які виробляють вина виноградні з додаванням спирту і міцні, вермути, інші зброджені напої з додаванням спирту, суміші зі зброджених напоїв з додаванням спирту, суміші зброджених напоїв з безалкогольними напоями з додаванням спирту, сплачують податок при придбанні марок акцизного податку на суму, розраховану зі ставок податку на готову продукцію, вироблену з виноматеріалів чи сусла, при виробництві яких використовується спирт етиловий.

Власник готової продукції, виробленої з давальницької сировини, сплачує податок виробнику (переробнику) не пізніше дати відвантаження готової продукції такому власнику або за його дорученням іншій особі.

Умовою відвантаження виробником готової продукції, виробленої з давальницької сировини, його замовнику або за його дорученням іншій особі є документальне підтвердження банківської установи про перерахування відповідної суми податку на поточний рахунок виробника.

Сплата податку в разі ввезення підакцизних товарів на митну територію України

Податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) сплачується платниками податку до або в день подання митної декларації.

У разі ввезення маркованої підакцизної продукції на митну територію України податок сплачується під час придбання марок акцизного податку з доплатою (у разі потреби) на день подання митної декларації.

Платники акцизного податку при зверненні до органів внутрішніх справ України для реєстрації або перереєстрації переобладнаного вантажного транспортного засобу в легковий автомобіль зобов'язані пред'явити квитанції або платіжні доручення про сплату податку з відміткою банку про дату виконання платіжного доручення.

Сплата податку при реалізації суб'єктом господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів

Суми податку перераховуються до бюджету суб'єктом господарювання роздрібною торгівлю, який здійснює реалізацію підакцизних товарів, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПКУ для подання податкової декларації за місячний податковий період.

Особа - суб'єкт господарювання роздрібною торгівлю, який здійснює реалізацію підакцизних товарів, сплачує податок за місцем здійснення реалізації таких товарів.

Складання та подання декларації з акцизного податку

Базовий податковий період для сплати податку відповідає календарному місяцю.

Платник податку з підакцизних товарів (продукції), вироблених або переобладнаних на митній території України; імпортер алкогольних напоїв і тютюнових виробів; суб'єкт господарювання роздрібною торгівлю, який здійснює реалізацію підакцизних товарів; оптовий постачальник електричної енергії подає щомісяця не пізніше 20 числа наступного періоду контролюючому органу за місцем реєстрації декларацію акцизного податку за встановленою формою.

Контроль за сплатою податку

Контроль за правильністю обчислення і своєчасністю сплати до бюджету податку з підакцизних товарів (продукції), що виробляються на території України, здійснюється контролюючими органами.

Контроль за правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджету податку з підакцизних товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, під час митного оформлення здійснюється контролюючими органами.

Виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів

У разі виробництва на митній території України алкогольних напоїв і тютюнових виробів чи ввезення таких товарів на митну територію України платники податку зобов'язані забезпечити їх маркування марками встановленого зразка в такий спосіб, щоб марка акцизного податку розривалася під час відкупорювання (розкривання) товару.

Наявність наклеєної в установленому порядку марки акцизного податку встановленого зразка на пляшці (упаковці) алкогольного напою та пачці (упаковці) тютюнового виробу є однією з умов для ввезення на митну територію України і продажу таких товарів споживачам, а також підтвердженням сплати податку та легальності ввезення товарів.

Виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів здійснюються відповідно до положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Марки акцизного податку для вироблених в Україні алкогольних напоїв і тютюнових виробів відрізняються від марок для ввезених на митну територію України алкогольних напоїв і тютюнових виробів дизайном і кольором.

Маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів здійснюється марками акцизного податку, зразки яких затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Маркуванню підлягають усі алкогольні напої з вмістом спирту етилового понад 8,5 відсотка об'ємних одиниць. Маркування вироблених в Україні алкогольних напоїв із

вмістом спирту етилового до 8,5 відсотка об'ємних одиниць не здійснюється.

Кожна марка акцизного податку на алкогольні напої повинна мати окремий номер, місяць і рік випуску марки та позначення про суму сплаченого акцизного податку за одиницю маркованої продукції, крім суми акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю алкогольних напоїв.

Кожна марка акцизного податку на тютюнові вироби повинна мати окремий номер і позначення про квартал і рік випуску марки.

Виробники та імпортери тютюнових виробів ведуть облік і звітують про використання марок акцизного податку за видами марок (ТІ - "тютюн імпортований", ТВ - "тютюн вітчизняний") у кількісному вираженні.

Відповідальність за недодержання порядку маркування, продажу алкогольних напоїв і тютюнових виробів, несплату чи несвоечасну сплату податку несуть виробники (замовники), імпортери, продавці таких товарів і їхні посадові особи відповідно до закону.

Мито

Товари та інші предмети, що ввозяться на митну територію України і вивозяться за межі цієї території, підлягають обкладенню митом.

Мито, що стягується митницею, являє собою податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України.

В Україні застосовуються такі **види мита**:

- *адвалорне*, що нараховується у відсотках до митної вартості товарів та інших предметів, які обкладаються митом;

- *специфічне*, що нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товарів та інших предметів, які обкладаються митом;

- *комбіноване*, що поєднує обидва ці види митного обкладення.

Мито нараховується митним органом України відповідно до положень митного законодавства, чинного на день подання

митної декларації, і сплачується як у валюті України, так і в іноземній валюті, яку купує Національний банк України.

Мито вноситься до державного бюджету України.

При визначенні митної вартості і сплаті мита іноземна валюта перераховується у валюту України за курсом Національного банку України, який застосовується для розрахунків по зовнішньоекономічних операціях і діє на день подання митної декларації.

Мито сплачується митним органам України, а стосовно товарів та інших предметів, що пересилаються в міжнародних поштових відправленнях, - підприємствам зв'язку. Порядок надання відстрочки та розстрочки сплати мита встановлюється Державною митною службою України.

Контрольні питання

- 1 Дайте визначення акцизного податку.
- 2 Які товари належать до підакцизних в Україні?
- 3 Хто є платником акцизного податку?
- 4 Які операції є об'єктом оподаткування акцизним податком?
- 5 Які види ставок застосовуються в Україні для обчислення акцизного податку? Дайте їх визначення.
- 6 Що є базою оподаткування акцизним податком?
- 7 Як визначається база оподаткування в разі обчислення акцизного податку з застосуванням адвалорних ставок?
- 8 Як визначається база оподаткування в разі обчислення акцизного податку з застосуванням специфічних ставок?
- 9 За якою датою виникає податкове зобов'язання щодо підакцизних товарів, вироблених на митній території України?
- 10 За якою датою виникає податкове зобов'язання щодо підакцизних товарів, ввезених на митну територію України?
- 11 Які особливості обчислення акцизного податку з тютюнових виробів?
- 12 Які особливості обчислення акцизного податку з алкогольних напоїв?
- 13 Які види мита застосовуються в Україні?
- 14 Який порядок і строки сплати мита?

Тема 6. Податок на прибуток підприємств

Ключові слова: платники податку на прибуток, об'єкт оподаткування, податкова база, податковий період, амортизація.

Глосарій

Амортизація - систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних і нематеріальних активів, що амортизуються, протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Господарська діяльність - діяльність особи, що пов'язана з виробництвом (виготовленням) і/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу і проводиться такою особою самостійно та/або через свої відокремлені підрозділи, а також через будь-яку іншу особу, що діє на користь першої особи, зокрема за договорами комісії, дорученнями та агентськими договорами.

Дохід з джерелом їх походження з України - будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їхньої діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, у тому числі, але не виключно, доходи у вигляді:

а) відсотків, дивідендів, роялті та будь-яких інших пасивних (інвестиційних) доходів, сплачених резидентами України;

б) доходів від надання резидентам або нерезидентам в оренду (користування) майна, розташованого в Україні, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до розташованих в Україні портів;

в) доходів від продажу рухомого та нерухомого майна, доходів від відчуження корпоративних прав, цінних паперів, у тому числі акцій українських емітентів;

г) доходів, отриманих у вигляді внесків і премій на страхування і перестраховування ризиків на території України;

д) доходів страховиків - резидентів від страхування ризиків страхувальників - резидентів за межами України;

е) інших доходів від діяльності, у тому числі пов'язаних з повним або частковим переуступанням прав та обов'язків за угодами про розподіл продукції на митній території України або на територіях, що перебувають під контролем контролюючих органів (у зонах митного контролю, на спеціалізованих ліцензійних митних складах тощо);

ж) спадщини, подарунків, виграшів, призів;

и) заробітної плати, інших виплат і винагород, виплачених відповідно до умов трудового та цивільно-правового договору;

к) доходів від зайняття підприємницькою та незалежною професійною діяльністю.

Дохід, отриманий з джерел за межами України, - будь-який дохід, отриманий резидентами, у тому числі від будь-яких видів їхньої діяльності за межами митної території України, включаючи відсотки, дивіденди, роялті та будь-які інші види пасивних доходів, спадщину, подарунки, виграші, призи, доходи від виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими та трудовими договорами, від надання резидентам в оренду (користування) майна, розташованого за межами України, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до розташованих за межами України портів, доходи від продажу майна, розташованого за межами України, дохід від відчуження інвестиційних активів, у тому числі корпоративних прав, цінних паперів тощо; інші доходи від будь-яких видів діяльності за межами митної території України або територій, не підконтрольних контролюючим органам.

Нематеріальні активи - право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном і майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном і майновими правами.

Неприбуткові підприємства, установи та організації - підприємства, установи та організації, основною метою

діяльності яких є не одержання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства і іншої діяльності, передбаченої законодавством.

Нерезиденти - це:

а) іноземні компанії, організації, утворені відповідно до законодавства інших держав, їх зареєстровані (акредитовані або легалізовані) відповідно до законодавства України філії, представництва та інші відокремлені підрозділи з місцезнаходженням на території України;

б) дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва інших держав і міжнародних організацій в Україні;

в) фізичні особи, які не є резидентами України.

Основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання в господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

Резиденти - це:

а) юридичні особи та їх відокремлені особи, які утворені та провадять свою діяльність відповідно до законодавства України з місцезнаходженням як на її території, так і за її межами;

б) дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають дипломатичні привілеї та імунітет;

в) фізична особа-резидент - фізична особа, яка має місце проживання в Україні.

Роялті - будь-який платіж, отриманий як винагорода за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, а саме на будь-які літературні

твори, твори мистецтва або науки включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, передачі (програми) організацій мовлення, інших аудіовізуальних творів, будь-які права, які охороняються патентом, будь-які зареєстровані торговельні марки (знаки на товари і послуги), права інтелектуальної власності на дизайн, секретне креслення, модель, формулу, процес, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау).

Не вважаються роялті платежі, отримані:

- як винагорода за використання комп'ютерної програми, якщо умови використання обмежені функціональним призначенням такої програми та її відтворення обмежене кількістю копій, необхідних для такого використання (використання "кінцевим споживачем");

- за придбання примірників (копій, екземплярів) об'єктів інтелектуальної власності, які втілені в електронній формі, для використання за своїм функціональним призначенням для кінцевого споживання;

- за придбання речей (у тому числі носіїв інформації), у яких втілені або на яких містяться об'єкти права інтелектуальної власності, у користування, володіння та/або розпорядження особи;

- за передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, якщо умови передачі прав на об'єкт права інтелектуальної власності надають право особі, яка отримує такі права продати або здійснити відчуження в інший спосіб права інтелектуальної власності або оприлюднити (розголосити) секретні креслення, моделі, формули, процеси, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау), за винятком випадків, коли таке оприлюднення (розголошення) є обов'язковим згідно з законодавством України.

Оподаткування податком на прибуток регламентується розділом III Податкового кодексу.

Платники податку

Платниками податку - резидентами є:

- суб'єкти господарювання - юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами, крім:

- 1) бюджетних установ;
- 2) громадських об'єднань, політичних партій, релігійних, благодійних організацій, пенсійних фондів, метою яких не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій;
- 3) суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності.

З метою оподаткування центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, веде реєстр всіх установ та організацій, які зазначені в пунктах 1) та 2).

Установи та організації, які зазначені в пунктах 1) та 2), не є платниками податку на прибуток лише після внесення таких установ та організацій до Реєстру неприбуткових організацій та установ контролюючими органами в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

Платниками податку - нерезидентами є:

- юридичні особи, які утворені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження з України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичні привілеї або імунітет згідно з міжнародними договорами України;

- постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи з джерелом походження з України або виконують агентські (представницькі) та інші функції стосовно таких нерезидентів чи їх засновників.

Об'єкт оподаткування

Об'єктом оподаткування є:

- 1) прибуток із джерелом походження з України та за її

межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень цього розділу.

Якщо відповідно до вищезазначеного передбачено здійснення коригування шляхом збільшення фінансового результату до оподаткування, то в цьому разі відбувається:

- зменшення від'ємного значення фінансового результату до оподаткування (збитку);

- збільшення позитивного значення фінансового результату до оподаткування (прибутку).

Якщо відповідно до вищезазначеного передбачено здійснення коригування шляхом зменшення фінансового результату до оподаткування, то в цьому разі відбувається:

- збільшення від'ємного значення фінансового результату до оподаткування (збитку);

- зменшення позитивного значення фінансового результату до оподаткування (прибутку).

Для платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період, не перевищує двадцяти мільйонів гривень, об'єкт оподаткування може визначатися без коригування фінансового результату до оподаткування на всі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років). Платник податку, у якого річний дохід (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період, не перевищує двадцяти мільйонів гривень, має право прийняти рішення про незастосування коригувань фінансового результату до оподаткування на всі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років) не більше одного разу протягом безперервної сукупності років, у кожному з яких виконується цей критерій щодо розміру доходу. Про прийняте рішення платник податку зазначає в

податковій звітності податку на прибуток, що подається за перший рік в такій безперервній сукупності років. В подальші роки такої сукупності коригування фінансового результату також не застосовуються (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років).

Якщо у платника, який прийняв рішення про незастосування коригувань фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років), визначені відповідно до положень III розділу ПКУ, у будь-якому наступному році річний дохід (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період перевищує двадцять мільйонів гривень, такий платник визначає об'єкт оподаткування починаючи з такого року шляхом коригування фінансового результату до оподаткування на всі різниці, визначені відповідно до положень ПКУ.

До річного доходу від будь-якої діяльності, визначеного за правилами бухгалтерського обліку, включається дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи, фінансові доходи та інші доходи;

2) дохід за договорами страхування, визначений за ПКУ;

3) дохід (прибуток) нерезидента, що підлягає оподаткуванню за ПКУ, з джерелом походження з України;

4) дохід операторів, отриманий від діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор з використанням гральних автоматів, що підлягає оподаткуванню за ПКУ;

5) дохід операторів, отриманий від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, зменшеного на суму виплачених виплат гравцю, що підлягає оподаткуванню за ПКУ.

База оподаткування

Базою оподаткування є грошове вираження об'єкта оподаткування, визначеного за ПКУ.

Ставки податку

Базова (основна) ставка податку становить 18 відсотків.

Під час провадження страхової діяльності юридичних осіб-резидентів одночасно зі ставкою податку на прибуток 18 %, ставки податку на дохід встановлюються у таких розмірах:

- 3 відсотки за договорами страхування від об'єкта оподаткування, що визначається в ПКУ;

- 0 відсотків за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування в межах недержавного пенсійного забезпечення;

- ставки 0, 4, 6, 12, 15 і 20 відсотків застосовуються до доходів нерезидентів і прирівняних до них осіб із джерелом їх походження з України у випадках, встановлених пунктом 141.4 статті 141 ПКУ.

Під час провадження букмекерської діяльності, діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор (у тому числі казино) одночасно зі ставкою податку на прибуток 18 %, ставка податку на дохід встановлюється в розмірі:

- 10 відсотків від доходу, отриманого від діяльності з випуску та проведення лотерей, азартних ігор з використанням гральних автоматів;

- 18 відсотків від доходу, отриманого від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, зменшеного на суму виплачених виплат гравцю.

Податок на дохід, визначений як об'єкт оподаткування, є частиною податку на прибуток.

Порядок обчислення податку на прибуток підприємств

Податок нараховується платником самостійно за встановленою ставкою від бази оподаткування, визначеної за ПКУ.

Податковим (звітним) періодом є календарний рік.

Платники податку на прибуток (крім новостворених, виробників сільськогосподарської продукції, інститутів спільного інвестування, неприбуткових установ (організацій) і платників податків, у яких доходи, що враховуються при

визначенні об'єкта оподаткування, за останній річний звітний податковий період не перевищують двадцяти мільйонів гривень) щомісяця, протягом дванадцятимісячного періоду, сплачують авансовий внесок з податку на прибуток у порядку і в строки, які встановлені для місячного податкового періоду. Сума щомісячних авансових внесків обчислюється в розмірі не менше $1/12$ нарахованої суми податку на прибуток підприємств за попередній звітний (податковий) рік, зменшеної на суму сплачених авансових внесків з цього податку при виплаті дивідендів, яка залишилась не зарахованою у зменшення податкового зобов'язання з цього податку, без подання податкової декларації.

При цьому дванадцятимісячний період для сплати авансових внесків визначається з червня поточного звітного (податкового) року по травень наступного звітного (податкового) року включно.

Платники податку, які зареєстровані протягом звітного (податкового) року (новостворені), сплачують податок на прибуток на підставі річної податкової декларації за період діяльності у звітному (податковому) році та не сплачують авансового внеску.

Платники податку, у яких доходи, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування, за останній річний звітний (податковий) період не перевищують 20 мільйонів гривень, і неприбуткові установи (організації) сплачують податок на прибуток на підставі податкової декларації, яку подають до контролюючих органів за звітний (податковий) рік і не сплачують авансових внесків.

Платник податку, який за підсумками минулого звітного (податкового) року не отримав прибутку або отримав збиток, податкові зобов'язання не нараховував і не мав базового показника для визначення авансових внесків у наступному році, а за підсумками першого кварталу отримує прибуток, має подати податкову декларацію за перше півріччя, три квартали звітного (податкового) року та за звітний (податковий) рік для нарахування та сплати податкових зобов'язань.

У складі річної податкової декларації платником податку подається розрахунок щомісячних авансових внесків, які

мають сплачуватися в наступний дванадцятимісячний період. Визначена в розрахунку сума авансових внесків вважається узгодженою сумою грошових зобов'язань.

Податкова декларація, у тому числі розрахунок щомісячних авансових внесків, за базовий звітний (податковий) рік подаються до 1 червня року, наступного за звітним (податковим) роком.

Податок, що підлягає сплаті до бюджету платниками податку, зменшується на суму нарахованого та сплаченого податку на майно (у частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) відповідно до ПКУ щодо об'єктів нежитлової нерухомості.

Контрольні питання

- 1 Хто є платником податку на прибуток з числа резидентів?
- 2 Хто є платником податку на прибуток з числа нерезидентів?
- 3 Що є об'єктом оподаткування з податку на прибуток?
- 4 Що є податковою базою з податку на прибуток?
- 5 Як визначається сума податку на прибуток, що підлягає сплаті в бюджет?
- 6 Назвіть строки надання декларацій з податку на прибуток і сплати податку до бюджету.

Тема 7. Податок на доходи фізичних осіб

Ключові слова: платники податку на доходи фізичних осіб, об'єкт оподаткування, база оподаткування, податкова знижка, податкова соціальна пільга, податковий агент, загальний оподатковуваний дохід.

Глосарій

Додаткові блага - кошти, матеріальні чи нематеріальні цінності, послуги, інші види доходу, що виплачуються

(надаються) платнику податку податковим агентом, якщо такий дохід не є заробітною платою та не пов'язаний з виконанням обов'язків трудового найму або не є винагородою за цивільно-правовими договорами (угодами), укладеними з таким платником податку.

Заробітна плата - основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму за законом.

Дивіденди - платіж, що здійснюється юридичною особою-емітентом корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів чи інших цінних паперів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку.

Дохід з джерелом їх походження з України - будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їхньої діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, у тому числі, але не виключно, доходи у вигляді:

а) відсотків, дивідендів, роялті та будь-яких інших пасивних (інвестиційних) доходів, сплачених резидентами України;

б) доходів від надання резидентам або нерезидентам в оренду (користування) майна, розташованого в Україні, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до розташованих в Україні портів;

в) доходів від продажу рухомого та нерухомого майна, доходів від відчуження корпоративних прав, цінних паперів, у тому числі акцій українських емітентів;

г) доходів, отриманих у вигляді внесків і премій на страхування і перестраховування ризиків на території України;

д) доходів страховиків-резидентів від страхування ризиків страхувальників-резидентів за межами України;

е) інших доходів від діяльності, у тому числі пов'язаних з повним або частковим переуступанням прав та обов'язків за угодами про розподіл продукції на митній території України або на територіях, що перебувають під контролем контролюючих органів (у зонах митного контролю, на спеціалізованих ліцензійних митних складах тощо);

ж) спадщини, подарунків, виграшів, призів;

и) заробітної плати, інших виплат і винагород, виплачених відповідно до умов трудового та цивільно-правового договору;

к) доходів від зайняття підприємницькою та незалежною професійною діяльністю.

Дохід, отриманий з джерел за межами України, - будь-який дохід, отриманий резидентами, у тому числі від будь-яких видів їхньої діяльності за межами митної території України, включаючи відсотки, дивіденди, роялті та будь-які інші види пасивних доходів, спадщину, подарунки, виграші, призи, доходи від виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими і трудовими договорами, від надання резидентам в оренду (користування) майна, розташованого за межами України, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до розташованих за межами України портів, доходи від продажу майна, розташованого за межами України, дохід від відчуження інвестиційних активів, у тому числі корпоративних прав, цінних паперів тощо; інші доходи від будь-яких видів діяльності за межами митної території України або територій, не підконтрольних контролюючим органам.

Нерезиденти - це:

а) іноземні компанії, організації, утворені відповідно до законодавства інших держав, їх зареєстровані (акредитовані або легалізовані) відповідно до законодавства України філії, представництва та інші відокремлені підрозділи з місцезнаходженням на території України;

б) дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва інших держав і міжнародних організацій в Україні;

в) фізичні особи, які не є резидентами України.

Податкова знижка для фізичних осіб, які не є суб'єктами господарювання, - документально підтверджена сума (вартість)

витрат платника податку - резидента у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів - фізичних або юридичних осіб протягом звітного року, на яку дозволяється зменшення його загального річного оподаткованого доходу, одержаного за наслідками такого звітного року у вигляді заробітної плати, у випадках, визначених ПКУ.

Податковий агент щодо податку на доходи фізичних осіб - юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ), самозайнята особа, представництво нерезидента - юридичної особи, інвестор (оператор) за угодою про розподіл продукції, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або негрошовій формі) зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати податок на доходи фізичних осіб до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що виплачуються такій особі, вести податковий облік, подавати податкову звітність контролюючим органам і нести відповідальність за порушення його норм.

Самозайнята особа - платник податку, який є фізичною особою - підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником у межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності.

Незалежна професійна діяльність - участь фізичної особи в науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), аудиторів, бухгалтерів, оцінників, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою - підприємцем та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб.

Резиденти - це:

а) юридичні особи та їх відокремлені особи, які утворені та провадять свою діяльність відповідно до законодавства України з місцезнаходженням як на її території, так і за її межами;

б) дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають дипломатичні привілеї та імунітет;

в) фізична особа-резидент - фізична особа, яка має місце проживання в Україні.

Членами сім'ї фізичної особи першого ступеня споріднення вважаються її батьки, чоловік або дружина, діти, у тому числі усиновлені. Інші члени сім'ї фізичної особи вважаються такими, що мають другий ступінь споріднення.

Питання оподаткування податком на доходи фізичних осіб регулюються розділом ІУ Податкового кодексу України.

Платниками податку на доходи фізичних осіб є:

- фізична особа-резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;

- фізична особа-нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;

- податковий агент.

Не є платником податку нерезидент, який отримує доходи з джерела їх походження в Україні і має дипломатичні привілеї та імунітет, встановлені чинним міжнародним договором України, щодо доходів, які він отримує безпосередньо від провадження дипломатичної чи прирівняної до неї таким міжнародним договором діяльності.

Об'єктом оподаткування резидента є:

- загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід;

- доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання);

- іноземні доходи - доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України.

Об'єктом оподаткування нерезидента є:

- загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні;

- доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання).

Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід з урахуванням особливостей, визначених ПКУ.

У разі використання права на податкову знижку базою

оподаткування є чистий річний оподатковуваний дохід, який визначається шляхом зменшення загального оподаткованого доходу на суми податкової знижки такого звітного року.

Під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, - обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності.

Базою оподаткування для доходів, отриманих від провадження господарської або незалежної професійної діяльності, є чистий річний оподатковуваний дохід, який визначається як різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручка у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи-підприємця.

Загальний оподатковуваний дохід - будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду.

Загальний оподатковуваний дохід складається з доходів, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання), доходів, які оподатковуються у складі загального річного оподаткованого доходу, і доходів, які оподатковуються за іншими правилами, визначеними Податковим Кодексом (доходи від надання нерухомості в оренду, інвестиційний прибуток, роялті, відсотки, дивіденди, виграші та призи, благодійна допомога, доходи, отримані за договорами довгострокового страхування життя, недержавного пенсійного забезпечення).

Загальний місячний оподатковуваний дохід складається з суми оподатковуваних доходів, нарахованих (виплачених, наданих) протягом такого звітного податкового місяця.

Загальний річний оподатковуваний дохід дорівнює сумі загальних місячних оподатковуваних доходів, іноземних доходів, отриманих протягом такого звітного податкового року, доходів,

отриманих фізичною особою-підприємцем від провадження господарської діяльності, і доходів, отриманих фізичною особою, яка провадить незалежну професійну діяльність.

До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включаються:

- доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту);

- суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору;

- доходи від продажу об'єктів майнових і немайнових прав, зокрема інтелектуальної (промислової) власності, і прирівняні до них права, доходи у вигляді сум авторської винагороди, іншої плати за надання права на користування або розпорядження іншим особам нематеріальним активом (творами науки, мистецтва, літератури або іншими нематеріальними активами), об'єкти права інтелектуальної промислової власності та прирівняні до них права (далі - роялті), у тому числі отримані спадкоємцями власника такого нематеріального активу;

- частина доходів від операцій з майном, розмір якої визначається за положеннями ПКУ;

- дохід від надання майна в лізинг, оренду або суборенду (строкове володіння та/або користування), визначений у порядку, встановленому ПКУ;

- оподатковуваний дохід (прибуток), не включений до розрахунку загальних оподатковуваних доходів минулих податкових періодів і самостійно виявлений у звітному періоді платником податку або нарахований контролюючим органом за ПКУ;

- сума заборгованості платника податку за укладеним ним цивільно-правовим договором, за якою минув строк позовної давності та яка перевищує суму, що становить 50 відсотків місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, крім сум податкової заборгованості, за якими минув строк позовної давності. Фізична особа самостійно сплачує податок з таких доходів і зазначає їх у річній податковій декларації;

- пасивні доходи, доходи у вигляді виграшів, призів;

- інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери;

- дохід у вигляді вартості успадкованого чи отриманого у дарунок майна в межах, що оподатковується;

- сума надміру витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або під звіт і не повернутих у встановлені законодавством строки;

- кошти або майно (нематеріальні активи), отримані платником податку як хабар, викрадені чи знайдені як скарб, не зданий державі за законом, у сумах, які визначені обвинувальним вироком суду незалежно від призначеної ним міри покарання;

- доходи, що становлять позитивну різницю:

1) між сумою коштів, отриманих платником податку внаслідок його відмови від участі у фонді фінансування будівництва, і сумою коштів, внесених платником податку до такого фонду, крім випадків, коли платник податку одночасно передає кошти, отримані з фонду фінансування будівництва, в управління тому самому управителю у той самий або інший фонд фінансування будівництва;

2) сумою коштів, отриманих платником податку від інших осіб внаслідок відступлення на їх користь права вимоги за договором про участь у фонді фінансування будівництва (у тому числі, якщо таке відступлення здійснено на підставі договору купівлі-продажу), і сумою коштів, внесених платником податку до такого фонду за цим договором;

- дохід у вигляді неустойки (штрафів, пені), відшкодування матеріальної або немайнової (моральної) шкоди, крім:

а) сум, що за рішенням суду спрямовуються на відшкодування збитків, завданих платнику податку внаслідок заподіяння йому матеріальної шкоди, а також шкоди життю та здоров'ю;

б) відсотків, отриманих від боржника внаслідок прострочення виконання ним договірною зобов'язання;

в) пені, що сплачується на користь платника податку за рахунок бюджету (цільового страхового фонду) внаслідок несвоєчасного повернення надміру сплачених грошових

зобов'язань або інших сум бюджетного відшкодування;

г) суми втрат, заподіяних платнику податку актами, визнаними неконституційними, або незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури або суду, що відшкодовуються державою в порядку, встановленому законом.

д) виплати з державного бюджету, пов'язані з виконанням рішень закордонних юрисдикційних органів, у тому числі Європейського суду з прав людини, прийнятих за наслідками розгляду справ проти України;

- сума страхових виплат, страхових відшкодувань, викупних сум або пенсійних виплат, що сплачуються платнику податку за договорами довгострокового страхування життя (у тому числі за договорами страхування довічних пенсій) і недержавного пенсійного забезпечення, за договорами пенсійного вкладу, договорами довірчого управління, укладеними з учасниками фондів банківського управління;

- сума пенсійних внесків у межах недержавного пенсійного забезпечення відповідно до закону, страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), у тому числі за договорами добровільного медичного страхування та за договором страхування додаткової пенсії, внесків на пенсійні вклади, внесків до фонду банківського управління, сплачена будь-якою особою-резидентом за платника податку чи на його користь, крім сум, що сплачуються:

а) особою-резидентом, що визначається вигодонабувачем (бенефіціаром) за такими договорами;

б) одним із членів сім'ї першого ступеня споріднення платника податку;

в) роботодавцем-резидентом за свій рахунок за договорами недержавного пенсійного забезпечення платника податку, якщо така сума не перевищує 15 відсотків нарахованої цим роботодавцем суми заробітної плати платнику податку протягом кожного звітного податкового місяця, за який сплачується пенсійний внесок, внесків до фондів банківського управління, але не більш як п'ять розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом про Державний бюджет України на

відповідний рік, у розрахунку за місяць за сукупністю таких внесків;

- дохід, отриманий платником податку як додаткове благо у вигляді:

а) вартості використання житла, інших об'єктів матеріального або нематеріального майна, що належать роботодавцю, наданих платнику податку в безоплатне користування, або компенсації вартості такого використання, крім випадків, коли таке надання зумовлено виконанням платником податку трудової функції відповідно до трудового договору (контракту) чи передбачено нормами колективного договору або відповідно до закону в установлених ними межах;

б) вартості майна та харчування, безоплатно отриманого платником податку, крім випадків, визначених ПКУ для оподаткування прибутку підприємств.

Додатково до винятків, передбачених підпунктом "а", не вважаються додатковим благом платника податку доходи, одержані у формі та розмірах, що підлягають включенню роботодавцем до собівартості реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг, а також кошти, вартість послуг, проживання, проїзду, харчування, спортивного одягу, аксесуарів, взуття та інвентарю, колясок для інвалідів, у тому числі які призначені для участі інвалідів у фізкультурно-реабілітаційних і спортивних заходах, лікарських і медико-відновлюваних засобів та інших доходів, наданих (виплачених) платнику податку - учаснику спортивних (крім професійного спорту), фізкультурно-оздоровчих заходів, заходів з фізкультурно-оздоровчої діяльності та фізкультурно-спортивної реабілітації, що фінансуються з бюджету і/або бюджетними організаціями, іншими неприбутковими організаціями, внесеними до Реєстру неприбуткових організацій та установ на дату надання таких коштів;

в) вартості послуг домашнього обслуговуючого персоналу, безоплатно отриманих платником податку, включаючи працю підпорядкованих осіб, а також осіб, що перебувають на військовій службі чи є заарештованими або ув'язненими.

Під терміном "послуги домашнього обслуговуючого персоналу" розуміються послуги з побутового обслуговування фізичної особи, членів її сім'ї або від імені чи за їх дорученням

будь-якої третьої особи включаючи ремонт або спорудження об'єктів рухомого чи нерухомого майна, що належить таким особам або використовується ними;

г) суми грошового або майнового відшкодування будь-яких витрат або втрат платника податку, крім тих, що обов'язково відшкодовуються за законом за рахунок бюджету або звільняються від оподаткування;

д) суми безповоротної фінансової допомоги (крім суми відсотків умовно нарахованих на таку допомогу);

е) основної суми боргу (кредиту) платника податку, прощеного (анульованого) кредитором за його самостійним рішенням, не пов'язаним з процедурою банкрутства, до закінчення строку позовної давності, у разі якщо його сума перевищує 50 відсотків однієї мінімальної заробітної плати (у розрахунку на рік), встановленої на 1 січня звітного податкового року. Кредитор зобов'язаний повідомити платника податку - боржника шляхом направлення рекомендованого листа з повідомленням про вручення або шляхом укладення відповідного договору, або надання повідомлення боржнику під підпис особисто про прощення (анулювання) боргу та включити суму прощеного (анульованого) боргу до податкового розрахунку суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, за підсумками звітного періоду, у якому такий борг було прощено. Боржник самостійно сплачує податок з таких доходів і відображує їх у річній податковій декларації. У разі неповідомлення кредитором боржника про прощення (анулювання) боргу в порядку, визначеному цим підпунктом, такий кредитор зобов'язаний виконати всі обов'язки податкового агента щодо доходів, визначених цим підпунктом;

ж) вартості безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг), визначеної за правилами звичайної ціни, а також суми знижки звичайної ціни (вартості) товарів (робіт, послуг), індивідуально призначеної для такого платника податку.

Якщо додаткові блага надаються в негрошовій формі, сума податку об'єкта оподаткування обчислюється за правилами, зазначеними нижче:

- дохід, отриманий платником податку за зданих (проданих) ним брухт дорогоцінних металів, крім доходу, отриманого за брухт дорогоцінних металів, проданих Національному банку

України.

Під час виплати доходів за зданих (проданих) платником податку брухт дорогоцінних металів особа, яка його закуповує, вважається податковим агентом і зобов'язана утримати податок із суми такої виплати за встановленою ставкою;

- суми пенсій (включаючи суму їх індексації, нараховану відповідно до закону) або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з Пенсійного фонду України чи бюджету за законом, якщо їх розмір перевищує три розміри мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року, - у частині такого перевищення, а також пенсій з іноземних джерел, якщо за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, такі пенсії підлягають оподаткуванню чи не оподатковуються в країні їх виплати;

- інші доходи.

При визначенні бази оподаткування враховуються всі доходи платника податку, отримані ним як у грошовій, так і негрошовій формах.

Під час нарахування (отримання) доходів, отриманих у вигляді валютних цінностей або інших активів (вартість яких виражена в іноземній валюті або міжнародних розрахункових одиницях), такі доходи перераховуються у гривні за валютним курсом Національного банку України, що діє на момент нарахування (отримання) таких доходів.

Під час нарахування (надання) доходів у будь-якій негрошовій формі базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами, помножена на коефіцієнт, який обчислюється за такою формулою:

$$K = 100 : (100 - Sp),$$

де K - коефіцієнт;

Sp - ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування.

У такому самому порядку визначаються об'єкт оподаткування і база оподаткування для коштів, надміру

витрачених платником податку на відрядження або під звіт і не повернутих у встановлені законодавством строки.

Доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу, визначено статтею 165 ПКУ.

Податкова знижка

Податкова знижка для фізичних осіб, які не є суб'єктами господарювання, - документально підтверджена сума (вартість) витрат платника податку-резидента у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів - фізичних або юридичних осіб протягом звітного року, на яку дозволяється зменшення його загального річного оподатковуваного доходу, одержаного за наслідками такого звітного року у вигляді заробітної плати, у випадках, визначених ПКУ.

Підстави для нарахування податкової знижки з зазначенням конкретних сум відображаються платником податку в річній податковій декларації, яка подається по 31 грудня включно наступного за звітним податкового року.

До податкової знижки включаються фактично здійснені протягом звітного податкового року платником податку витрати, підтверджені відповідними платіжними та розрахунковими документами, зокрема квитанціями, фіскальними або товарними чеками, прибутковими касовими ордерами, копіями договорів, що ідентифікують продавця товарів (робіт, послуг) і їх покупця (отримувача). У зазначених документах обов'язково повинна бути відображена вартість таких товарів (робіт, послуг) і строк їх продажу (виконання, надання).

Платник податку має право включити до податкової знижки у зменшення оподатковуваного доходу платника податку за наслідками звітного податкового року такі фактично здійснені ним протягом звітного податкового року витрати:

- частина суми відсотків, сплачених таким платником податку за користування іпотечним житловим кредитом, що визначається відповідно до статті 175 ПКУ;

- сума коштів або вартість майна, переданих платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям, зареєстрованим в Україні та внесеним до Реєстру неприбуткових організацій та установ на

дату передачі таких коштів і майна, у розмірі, що не перевищує 4 відсотки суми його загального оподаткованого доходу такого звітного року;

- сума коштів, сплачених платником податку на користь закладів освіти для компенсації вартості здобуття середньої професійної або вищої освіти такого платника податку та/або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, який не одержує заробітної плати;

- сума коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, у тому числі для придбання ліків (донорських компонентів, протезно-ортопедичних пристосувань, виробів медичного призначення для індивідуального користування інвалідів), а також сума коштів, сплачених платником податку, визнаного в установленому порядку інвалідом, на користь протезно-ортопедичних підприємств, реабілітаційних установ для компенсації вартості платних послуг з реабілітації, технічних та інших засобів реабілітації, наданих такому платнику податку або його дитині-інваліду в розмірах, що не перекриваються виплатами з фондів загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування, крім:

а) косметичного лікування або косметичної хірургії включаючи косметичне протезування, не пов'язаних з медичними показаннями, водолікування та геліотерапії, не пов'язаних з лікуванням хронічних захворювань;

б) протезування зубів з використанням дорогоцінних металів, порцеляни та гальванопластики;

в) абортів (крім абортів, які проводяться за медичними показаннями або коли вагітність стала наслідком зґвалтування);

г) операцій із зміни статі;

д) лікування венеричних захворювань (крім СНІДу та венеричних захворювань, причиною яких є побутове зараження або зґвалтування);

е) лікування тютюнової чи алкогольної залежності;

ж) придбання ліків, медичних засобів і пристосувань, оплати вартості медичних послуг, які не включено до переліку життєво необхідних, затвердженого Кабінетом Міністрів України;

- сума витрат платника податку на сплату страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) і пенсійних внесків, сплачених платником податку страховику-резиденту, недержавному пенсійному фонду, банківській установі за договорами довгострокового страхування життя, недержавного пенсійного забезпечення, за пенсійним контрактом з недержавним пенсійним фондом, а також внесків на банківський пенсійний депозитний рахунок, на пенсійні вклади та рахунки учасників фондів банківського управління як такого платника податку, так і членів його сім'ї першого ступеня споріднення, які не перевищують (у розрахунку за кожний з повних чи неповних місяців звітного податкового року, протягом яких діяв договір страхування):

а) при страхуванні платника податку або за пенсійним контрактом з недержавним пенсійним фондом платника податку, або на банківський пенсійний депозитний рахунок, пенсійний вклад, рахунок учасника фонду банківського управління чи за їх сукупністю - суму, визначену в абзаці першому підпункту 169.4.1 пункту 169.4 статті 169 ПКУ;

б) при страхуванні члена сім'ї платника податку першого ступеня споріднення або за пенсійним контрактом з недержавним пенсійним фондом, або на банківський пенсійний депозитний рахунок, пенсійний вклад, рахунок учасника фонду банківського управління на користь такого члена сім'ї чи за їх сукупністю - 50 відсотків суми, визначеної в абзаці першому підпункту 169.4.1 пункту 169.4 статті 169 ПКУ, у розрахунку на кожного застрахованого члена сім'ї;

- сума витрат платника податку:

1) на оплату допоміжних репродуктивних технологій згідно з умовами, встановленими законодавством, але не більш ніж сума, що дорівнює третині доходу у вигляді заробітної плати за звітний податковий рік;

2) оплату вартості державних послуг, пов'язаних з усиновленням дитини, включаючи сплату державного мита;

- сума коштів, сплачених платником податку у зв'язку з переобладнанням транспортного засобу, що належить платникові податку, з використанням у вигляді палива моторного сумішевого, біоетанолу, біодизелю, стиснутого або скрапленого газу, інших видів біопалива;

- сума витрат платника податку на сплату видатків на будівництво (придбання) доступного житла, визначеного законом, у тому числі на погашення пільгового іпотечного житлового кредиту, наданого на такі цілі, і відсотків за ним.

Податкова знижка може бути надана виключно резиденту, який має реєстраційний номер облікової картки платника податку, а так само резиденту-фізичній особі, яка через свої релігійні переконання відмовилась від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомила про це відповідний контролюючий орган і має про це відмітку в паспорті.

Загальна сума податкової знижки, нарахована платнику податку у звітному податковому році, не може перевищувати суми річного загального оподатковуваного доходу платника податку, нарахованого як заробітна плата, зменшена з урахуванням положень ПКУ.

Якщо платник податку до кінця податкового року, наступного за звітним, не скористався правом на нарахування податкової знижки за наслідками звітного податкового року, таке право на наступні податкові роки не переноситься.

Ставки податку на доходи фізичних осіб

Ставка податку становить **15 відсотків** бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих) у тому числі, але не виключно, у формі заробітної плати, інших заохочувальних і компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами, якщо база оподаткування для місячного оподатковуваного доходу не перевищує десятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року (далі - мінімальна заробітна плата).

Якщо база оподаткування, щодо доходів, зазначених в попередньому абзаці, у календарному місяці перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, до суми такого перевищення застосовується ставка **20 відсотків**.

Платники податку, які подають податкові декларації за податковий (звітний) рік згідно з вимогами ПКУ, застосовують

ставку 20 відсотків до частини середньомісячного річного оподаткованого доходу, що перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати. Розмір середньомісячного річного оподаткованого доходу розраховується як сума загальних місячних оподатковуваних доходів поділена на кількість календарних місяців, протягом яких платником податку було одержано такі доходи в податковому (звітному) році, за який здійснюється декларування.

Ставка податку становить 5 відсотків бази оподаткування у випадках, прямо визначених ПКУ.

Ставка податку становить подвійний розмір ставки (15 або 20 %) бази оподаткування щодо доходів, нарахованих як виграш чи приз (крім виграшів, призів у лотерею) на користь резидентів або нерезидентів.

Як виняток, грошові виграші у спортивних змаганнях (крім винагород спортсменам-чемпіонам України, призерам спортивних змагань міжнародного рівня, у тому числі спортсменам-інвалідам) оподатковуються за ставками 15 та 20 %.

Ставки податку на пасивні доходи до бази оподаткування встановлюються в таких розмірах:

- 20 відсотків - для пасивних доходів, у тому числі нарахованих у вигляді дивідендів по акціях і/або інвестиційних сертифікатах, що виплачуються інститутами спільного інвестування;

- 5 відсотків - для доходів у вигляді дивідендів по акціях і корпоративних правах, нарахованих резидентами-платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів у вигляді дивідендів по акціях, інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування).

Термін "**пасивні доходи**" означає такі доходи:

- відсотки на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок;
- відсотки на вклад (депозит) у кредитних спілках;
- інші відсотки (у тому числі дисконтні доходи);
- відсотковий або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом;

- плата (відсотки), що розподіляється відповідно до пайових членських внесків членів кредитної спілки;

- дохід, який виплачується компанією, що управляє активами інституту спільного інвестування, на розміщені активи відповідно до закону, включаючи дохід, що виплачується (нараховується) емітентом у результаті викупу (погашення) цінних паперів інституту спільного інвестування, який визначається як різниця між сумою, отриманою від викупу, і сумою коштів або вартістю майна, сплаченою платником податку продавцю (у тому числі емітенту) у зв'язку з придбанням таких цінних паперів, як компенсація їх вартості;

- дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами) відповідно до закону;

- відсотки (дисконт), отриманий власником облігації від їх емітента відповідно до закону;

- дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю і дохід, отриманий платником податку в результаті викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю в порядку, визначеному в проспекті емісії сертифікатів;

- інвестиційний прибуток, включаючи прибуток від операцій з облігаціями внутрішніх державних позик, у тому числі від зміни курсу іноземної валюти;

- роялті;

- дивіденди.

Оподаткування доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику податку податковим агентом

Податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи ставку податку, визначену ПКУ.

Податок сплачується (перераховується) до бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Банки приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання розрахункового документа на перерахування цього податку до бюджету.

Якщо за нормами ПКУ окремі види оподатковуваних доходів (прибутків) не підлягають оподаткуванню під час їх

нарахування чи виплати, але не є звільненими від оподаткування, платник податку зобов'язаний самостійно включити суму таких доходів до загального річного оподатковуваного доходу податку та подати річну декларацію з цього податку.

Якщо оподатковуваний дохід надається в негрошовій формі чи виплачується готівкою з каси податкового агента, податок сплачується (перераховується) до бюджету протягом банківського дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання).

Якщо оподатковуваний дохід нараховується податковим агентом, але не виплачується (не надається) платнику податку, то податок, який підлягає утриманню з такого нарахованого доходу, підлягає перерахуванню до бюджету податковим агентом у строки, визначені ПКУ для місячного податкового періоду.

Порядок нарахування, утримання та сплати (перерахування) до бюджету податку по інших доходах окремо визначено ПКУ.

Контрольні питання

- 1 Хто є платником податку на доходи фізичних осіб?
- 2 Що є об'єктом оподаткування резидента?
- 3 Що є об'єктом оподаткування нерезидента?
- 4 Що є базою оподаткування з податку на доходи фізичних осіб?
- 5 Дайте визначення поняттю «загальний оподатковуваний дохід».
- 6 Що включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку на доходи фізичних осіб?
- 7 Що таке податкова знижка?
- 8 Які витрати включаються при нарахуванні податкової знижки?
- 9 Які ставки податку на доходи фізичних осіб діють в Україні?

10 Як розраховується податок на доходи фізичних осіб при виплаті зарплати?

Тема 8 Спрощена система оподаткування

Ключові слова: спрощена система оподаткування, обліку та звітності, платники єдиного податку.

Глосарій

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності - особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених ПКУ, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Податкове зобов'язання - сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, у порядку і строки, визначені податковим законодавством (у тому числі сума коштів, визначена платником податків у податковому векселі та не сплачена в установленій законом строк).

Застосування спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності регламентується главою 1 розділу XIУ ПКУ.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності - особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених ПКУ, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Юридична особа чи фізична особа-підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає вимогам, встановленим ПКУ, і реєструється платником єдиного податку в установленому порядку.

Групи та критерії відповідності для права перебувати на

спрощеній системі

Усіх спрощенців поділили на чотири групи. Групи мають різні критерії відповідності для права перебування на спрощеній системі та відповідно різні ставки єдиного податку (таблиця 1).

Платники єдиного податку звільняються від сплати:

- 1) податку на прибуток підприємств;
- 2) податку на доходи фізичних осіб у частині доходів (об'єкта оподаткування), що отримані в результаті господарської діяльності платника єдиного податку першої-третьої групи (фізичної особи) та оподатковані згідно з ПКУ;
- 3) податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт і послуг, місце постачання яких розташовано на митній території України, крім податку на додану вартість, що сплачується фізичними особами та юридичними особами, які обрали ставку єдиного податку без урахування ПДВ, а також що сплачується платниками єдиного податку четвертої групи;
- 4) податку на майно (у частині земельного податку), крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку першої-третьої груп для провадження господарської діяльності та платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва;
- 5) рентної плати за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи.

Відповідальність за перевищення суми встановленого граничного доходу

Для платників єдиного податку першої-третьої груп (для фізичних осіб) у розмірі 15 відсотків до суми перевищення обсягу доходу.

Для платників третьої групи (для юридичних осіб) встановлюються в подвійному розмірі ставок, за якими вони оподатковуються.

Податковий (звітний) період для платників єдиного податку

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного

податку першої, другої та четвертої груп є календарний рік.

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку третьої групи є календарний квартал.

Порядок нарахування і строки сплати єдиного податку

Платники єдиного податку першої і другої груп сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця.

Платники єдиного податку третьої групи сплачують єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал.

Сплата єдиного податку платниками першої-третьої груп здійснюється за місцем податкової адреси.

Платники єдиного податку першої і другої груп, які не використовують працю найманих осіб, звільняються від сплати єдиного податку протягом одного календарного місяця на рік на час відпустки, а також за період хвороби, підтвердженої копією листка (листоків) непрацездатності, якщо вона триває 30 і більше календарних днів.

Єдиний податок, нарахований за перевищення обсягу доходу, сплачується протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал.

Платники єдиного податку четвертої групи:

1) самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік за встановленою формою;

2) сплачують податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах:

- I квартал - 10 відсотків;
- II квартал - 10 відсотків;
- III квартал - 50 відсотків;
- IV квартал - 30 відсотків;

Контрольні питання

1 Дайте визначення спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності.

2 Охарактеризуйте критерії відповідності для права перебувати на спрощеній системі для I-IV груп платників єдиного податку.

3 Які ставки єдиного податку визначено Податковим кодексом для платників єдиного податку?

4 Хто не може бути платником єдиного податку?

5 Які побутові послуги можуть надаватись платниками єдиного податку?

6 Від сплати яких податків звільняються платники єдиного податку?

7 Як визначаються доходи платників єдиного податку фізичних і юридичних осіб?

8 Яка відповідальність передбачена за перевищення суми встановленого граничного доходу платників єдиного податку?

9 Які особливості обрання ставок єдиного податку з урахуванням податку на додану вартість?

10 Які податкові періоди застосовуються для платників єдиного податку?

11 Який порядок нарахування і строки сплати єдиного податку?

12 Які терміни надання звітності платниками єдиного податку?

Список літератури

1 Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2 Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3 Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17).

4 Митний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

5 Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

6 Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

7 Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування [Електронний ресурс]: закон України №1058-ІУ від 09.07.2003 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.

8 Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [Електронний ресурс]: закон України №755-ІУ від 15.05.2003р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.

9 Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс]: закон України №2464-ІУ від 08.07.2010р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.